

Voščila

Pri srečanjih in izrekanju voščil za novo leto smo vprašali nekatere naše ljudi, kaj voščijo za novo leto naši narodni skupnosti in zlasti naši mladini.

Gospa profesorica in pisateljica Zora Tavčar - Rebula z Opčin nam je na vprašanje, kaj bi rada voščila našim ljudem za novo leto, poslala naslednje voščilo:

OPČINE V LETU 1970

Optimistični privid za novo leto: dijake popada mrzlična navdušenost, da bi prebrali slovenske knjige. Njihov besedni zaklad se vidno širi, navdušenje za delo je čedalje večje, pozornost je na višku in VSI VSE razumejo. Kolegi ne dajejo več kilometrskih domačih nalog in čez soboto ne nalagajo niti učenja, tako da otroci preživljajo tedensko dva dni svobode v prosti naravi. Zato so vsi sveži in imajo časa in sil, da se udeležujejo na raznih področjih. Na vratih stoji davčni uradnik in preverja dejansko stanje, tako da bo odmeril kar se da pravičen davek. Lastnik stanovanja zvoní, da bi ob novoletnem voščilu sporočil svojo namero, da je končno znižal najemnino. — Gospodinje so se odločile, da bodo nakupovale v zadrugi dvakrat tedensko in ne več vsak dan po dva peteršiljčka in to pet minut pred sedmo, ko že zapirajo, zato ni več navala in Gigi ima spet dobre živce. Ekipe Poleta zmagujejo na vseh frontah, treninji so obiskani v polnem številu in so zelo redni in otroci so obveščeni že teden dni prej, kdaj in kje bo tekma. Trgovci so združeni v zvezo »Pomagajmo slovenski stvari«, v katere blagajno se steka reden mesečni prispevek, ki gre enkrat Poletu, enkrat Akcijskemu odboru, enkrat Finžgarjevemu domu, nato za kulturo, revije itd., sploh Opčine vodijo tudi na tem področju. Kulturniki so si pridobili ugled, da jih cenijo in plačujejo celo boljše od mehanikov in kleparjev, po delovnih urah. Openski tramvaj je uvedel pogostejše vožnje. Taksisti so na razpolago ob vsaki uri, tudi zjutraj in v dežju. V trafiki pri openskem tramvaju slovenski časopis niso več sramežljivo skriti ob robu. Mladika ne kuka več samo z barvnim robom izza stojala z razglednicami z nagci. Vsi Openci so polni tekmovalnega duha, dali napraviti slovenske napise in že od daleč ti udari v oči orjaška migetajoča vrsta črk *L e k a r n a*, kjer te g. Vuzella pozdravi s še nekoliko nerodnim, a razumljivim: *Dober dan, gospa!*

In tako dalje — s pobožnimi željami, da bi bilo vse to kdaj res, tudi če ne v letošnjem letu.

Profesor Jože Peterlin, ki je že mnogo let mentor dijaški mladini, organizirani v Slovenskem Kulturnem klubu in je mladim že mnogo let vzgojitelj na gimnaziji, je izrekel tole novoletno misel in voščilo:

Če bi kaj rad, bi želel, da bi se naši mladi ljudje, posebej naši študentje, ki sem jim

(dalje na 2. strani)

POGLED NAPREJ

Za novo leto so bili časniki spet polni »prerokb« raznih »vedeževavcev« o tem, kaj nam bo prineslo leto, v katero vstopamo. Take »prerokbe« so seveda porojene iz čiste fantazije in praznoverja ali iz primitivnega zanašanja na slučaj. Vendar pa bi rad vsak, tudi trezen in pameten, realističen človek vrgel pogled v bodočnost, če bi se dalo, da bi spoznal, kaj nas čaka v novem letu. Toda trezen človek ve, da tega ni mogoče »uganiti«, da tega ne morejo predvideti zakotni vedeževavci, ampak da mu to lahko do neke mere razkrijejo samo predvidevanja, ki temeljijo na dejstvih, na verjetnostnem raču-

Veselo v novo leto

nu, na psihologiji narodov in posameznikov ter na realistični ocenitvi političnih sil.

Če se oziramo na te dejavnike, lahko rečemo, da bo leto 1970 nemirno, razburkano in v marsikaterem pogledu prelomno, da pa se nam ni bati v njem nobene velike katastrofe.

Svetovni politični položaj je tako zajet v stabilne okvire in politika blokov tako zagodena, da niso mogoče nikake velike spremembe. Ni izključeno, da bo prišlo to leto do sklenitve premirja ali miru v Vietnamu, toda to je v današnjih pogojih malo verjetno. Verjetnejše je celo, da bo spet prišlo do zaostritve vojne, celo do ponovnega ameriškega bombardiranja Severnega Vietnama,

kajti Američani so se očitno naveličali brezplodnih pogajanj v Parizu, ki se vlečejo v neskončnost. Absolutno nemogoče je namreč pričakovati, da bodo Združene države kapitulirale pred Vietkongom in Severnim Vietnamom. To bi pomenilo konec njihovega ugleda in moči v svetu. Razen tega je zmotno misliti, da so tako na koncu. Prav tako je zmotno misliti, da sta Vietkong in Severni Vietnam pripravljena pristati na kak kompromis. Tem manj, ker vladajo danes v Severnem Vietnamu dejansko generali, polni zmagosijavja. Pa tudi Rusiji in Kitajski najbrž ni neljubo, da se vojna v Vietnamu nadaljuje, ker veže ameriške sile in nudi obeima komunističnima velesilama izgovor, da se ne znajdeta iz oči v oči, česar se obe bojita. Zato se bo vlekla vojna v Vietnamu po vsej verjetnosti naprej, trudno, a vztrajno, vse dokler ne bo Amerika pripravljena na kopitulacijo, nasprotniki pa na realistični kompromis, česar pa, kot rečeno, ni pričakovati.

Tudi položaj na Bližnjem vzhodu se v novem letu po realistični presoji ne bo spremenil na boljše, kvečjemu na slabše. Judje ne le nočejo, ampak zaradi lastne varnosti niti ne morejo pristati na nikak umik z zasadenih ozemlj brez poprejšnje sklenitve trdnega miru. Tega pa Arabci nočejo, kajti njihov cilj je uničiti Izrael ali vsaj doseči nad njim popolno zmago in mu odvzeti vsa v zadnji vojni zasedena ozemlja, po možnosti pa še druga, brez priznanja izraelske države, da bi jo nato lahko ob prvi ugodni priložnosti sploh izbrisali z zemlje. Judje pa so odločeni obdržati vsaj ves Jeruzalem in razne strategične postojanke. Kompromis ni možen, dokler bo vladal v Egiptu Nasser. Da pa bi mogla priti na površje kaka bolj umerjena egiptovska osebnost, pa tudi ni verjetno.

Tudi boj med Nigerijo in Biafro se bo še lep čas nadaljeval, verjetno vse leto, tembolj ker se svetovna javnost postavlja vse bolj na stran Biafre, ki ji grozi genocid. Tega svet ne more dopustiti.

V Sovjetski zvezi se bo po neizprosnih logiki stvari stopnjeval pritisk na vse tiste, ki bi radi svobodneje in kritičneje spregovorili. Sovjetski imperij se lahko ohrani samo s silo navzven in z dušitvijo svobode navznoter. Sodeč po indicijah dobiva v Sovjetski zvezi vse večjo oblast vojska in zato je malo verjetno, da bi moglo priti do kakšne demokratizacije na vrhu. Glavna skrb Sovjetske zveze je danes ohranitev sovjetskega imperija, zato ne bo silila v vojne pustolovščine in bo iskala kompromisne rešitve raznih problemov z Združenimi državami, kar bo

(Nadalj. na 2. strani)

SARAGATOVA POSLANICA ZA NOVO LETO

Predsednik Saragat je objavil za novo leto svojo poslanico na italijanski narod, v kateri s priznanjem omenja nove izboljšave, ki so jih dosegli zadnji čas delavci, ter naglašja, da je potrebno zdaj braniti kupno moč izboljšanih plač, pokojnin in prihrankov ter povečati število delovnih mest. Za to pa preostane samo ena pot — pot demokracije.

Največjo nevarnost vidi Saragat v nasilju, ki moti življenje v državi, seje nezaupanje v demokratične institucije in ustvarja ozračje, v katerem so možni grozni dogodki, kot je bil atentat v Milanu.

Največjo oviro za utrditev demokracije v Italiji pa vidi predsednik republike v ošibitvi zaupanja v vrednote, na katerih temelji ustava republike. To nezaupanje se kaže med drugim v tem, da se ne izkoriščajo dovolj sredstva, s katerimi razpolaga demokracija, da bi reševale

človeške probleme. Na politične zmote, ki bi ne imela svojega vzroka v moralni pomanjkljivosti. Zdravilo je treba iskati v prebujenju demokratične zavesti, v večjem čutu odgovornosti, v večjem moralnem pogumu. Samo v demokraciji je možno rešiti človeške probleme.

Predsednik poziva vse državljane, naj imajo zaupanje v demokratične ustanove in naj se zavedo nevarnosti, katerim gredo naproti, če se položaj poslabša.

NOVI PRORACUN SR SLOVENIJE

Pretekli dnevi je bil sprejet v slovenski skupščini proračun slovenske republike za leto 1970. Proračun znaša 70 milijard starih dinarjev.

Izvršni svet ga je moral utemeljevati pred tistimi, ki so mu očitali, da je previsok. V resnici je sorazmerno nizek, glede na to, da znaša proračun dežele Furlanije-Juljske Benečije, ki ima le en milijon prebivalstva, 50 milijard lir, kar je za tretjino več kot proračun SR Slovenije.

Rekorden promet tržaškega pristanišča v letu 1969

Delo v tržaškem pristanišču, ki je ob koncu decembra in prve dni novega leta zaostajalo zaradi hudih vrzeli v vrstah pristaniščnikov in pristaniških podjetnikov, se spet normalizira. Medtem ko je prve dni v novem letu čakalo ob pomolih in pred njimi nad 60 ladij, jih je bilo v nedeljo ob pomolih le še 40, štiri pa so čakale na morju. Z višin nad mestom, npr. od Obeliska na Opčinah, že leta in leta ni bilo videti toliko ladij v pristanišču in pred njim kot te dni. Še vedno pa prihaja precej novih ladij.

Istočasno pristaniški statistiki že sestavljajo prve obračune o pristaniškem prometu v letu 1969. Podatki sicer še niso dokončni, vendar je iz njih razvidno, da je pristaniški promet v letu 1969 presegel 24 milijonov ton, kar je rekorden rezultat. Pripisati ga je predvsem dovozu nafte za prekoalpski naftovod.

Lani je priplulo v Trst nad 350 petrolejskih ladij, torej povprečno po ena na dan.

Nov višek je bil dosežen tudi v prometu s kavo, četudi še ni dokončnih podatkov. Dovož kave pa je presegel količino iz leta 1968. Trst je tako še vedno na prvem mestu med sredozemskimi pristanišči, kar zadeva promet s tem kvalitetnim blagom.

VOŠČILA

(Nadalj. s 1. str.)

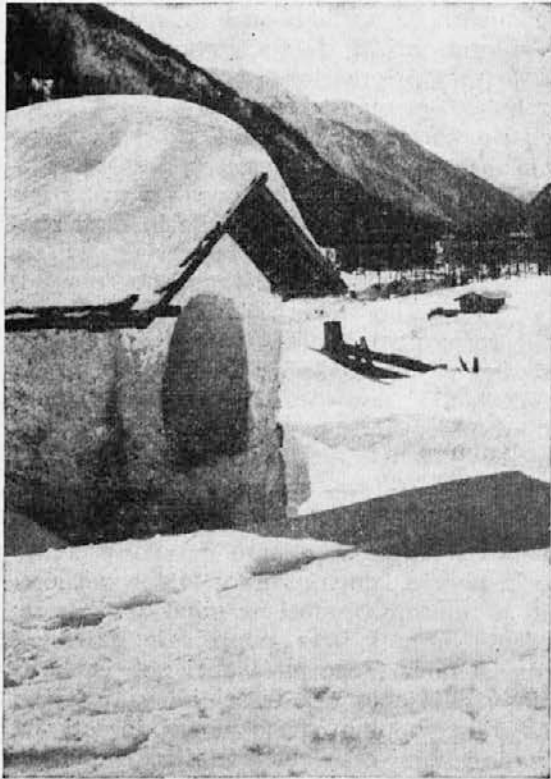
najbliže, v novem letu bolj čutili del naše narodne skupnosti, da bi čutili predvsem veliko odgovornost do te skupnosti in jo ustvarjali vsak dan mlado, lepo in živo; da bi jim bil naš slovenski položaj izhodišče pri delu in udejstvovanju pri reševanju svetovnih problemov. Zdi se, da se naš študent danes pogosto (in v tem je razlika od študentov prvih povojnih generacij pri nas) bolj angažira za tuje kot svoje, da je v svojo sobo obesil podobe tujih idealov, naše narodne borbe iz zgodovine in neposredne preteklosti pa je zavrgel. Mislim, da ne bi smel samo kričati proti krivicam, ampak tudi izrabiti velike možnosti udejstvovanja v narodni skupnosti. V novem letu bi želel pri naši mladini večje in širše volje za delo, več jasnosti, kaj je naša prva naloga, več resničnega in pristnega veselja in odkritega slovenskega prijateljstva, ki ga ne sme zastirati noben tuj interesni oblak.

G. Miroslav Štok, slovenski duhovnik, ki se je šele nedavno vrnil na domačo zemljo, potem ko je desetletja službeno prebil na Siciliji in drugod na jugu, je izrekel v lep slovensščini, kakor da se ves čas ni premaknil od doma, naslednje voščilo:

Vsem želim v novem letu vse najboljše in da bi imeli več slovenske zavesti.

G. Lojze Abram, časnikar in urednik mladinskega mesečnika »Galeb«, je izrekel naslednje voščilo.

»V novem letu naj na svetu zavladata mir in sprava, Slovencem v zamejstvu pa naj bi bile priznane vse pravice.«

Pogled naprej

(Nadaljevanje s 1. strani)

tudi letos preprečilo nevarnost nove svetovne vojne. Na Češkoslovaškem se bo po vsej verjetnosti krepil reakcionarni sovjetski kurz, ljudstvo pa bo še globlje zapadalo v apatijo.

V Jugoslaviji se bo letos najbrže še zaostriло nasprotje med reformnimi in protireformnimi ter protisamoupravljaljskimi težnjami. Gospodarske težave, zlasti inflacionistični pojavi, se bodo povečale, če sklepamo na nadaljnji razvoj po trenutnem položaju, a prav to bo verjetno pripomoglo k vrnitvi na reformne položaje, ali pa bo potrebno razmišljati o novi reformi.

V Nemčiji se bo najbrž zaostrił boj med krščansko demokrasko opozicijo in Brandtovo vlado, ker se zdi, da Brandt nima pravih načrtov za bodočnost. Pri pogajanjih z Vzhodom ne more računati na kak velik uspeh, kvečjemu bo zagotovil trajno razdelitev Nemčije na dve državi. Upanje, da se bo Sovjetska zveza sporazumela z Brandtom mimo Ulbrichta in proti njemu — temu

upanju se zdaj prepuščajo mnogi v Nemčiji in zunaj nje — je naivno. Težko si je misliti, da bo Sovjetska zveza krepila demokratičnizacijo v Nemčiji, medtem ko jo s tanki tepa na Češkoslovaškem.

V Italiji lahko pričakujemo nove stavke, nove nemire in nadaljnje dviganje cen, vse dokler ne dobimo trdne sredinsko-leve vlade na osnovi koalicije štirih strank, ki bo imela dovolj avtoritete, da odpravi pojave nasilja, demagogije in anarhije. O taki novi sredinsko-levi koaliciji se danes že veliko govori in piše, njeno praktično uresničenje pa se ne zdi tako lahko. Preveč je v teh strankah osebnega samoljubja in preveč takih voditeljev, ki vidijo pred seboj le interese svoje stranke. Vendar druge demokratične rešitve kakor nova močna sredinsko-leva koalicija ni mogoče razločiti na italijanskem političnem obzorju.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« Trst

Kako je slovenska mladina v Trstu obhajala Novo leto

Mnogi slovenski fantje in dekleta so obhajali prehod iz starega v novo leto na silvestrovanju športnega kluba »Bor« v Kulturnem domu. Kjer se zabavajo mladi športniki, je vedno veselo in prijetno. Tako je bilo tudi v Kulturnem domu. V veselih družbah so se spominjali športnih podvigov preteklega leta in obujali upe za novo leto, niso pa seveda pozabili na ples ob prijetnih zvokih orkestra.

Starejši slovenski skavti in skavtinje so obhajali novo leto v novem Marijinem domu

v ulici Risorta. Tudi tam je bilo veselo. Silvestrovanje je potekalo med igranjem družabnih iger, petjem in plesom.

Tudi na Opčinah, ki so največje slovensko središče zunaj Trsta, je mladina veselo pozdravila novo leto 1970, ki naj bi ji prineslo mnogo lepega, predvsem pa modrosti in uspehov tako v šoli kot drugje. Mladina, ki je organizirana v openskem športnem društvu »Polet«, si je priredila silvestrovanje »V štalci«, to je v prostoru, ki si ga je sama preuredila za svoje potrebe iz nekdanjega Križničevega hleva. Prostor so lepo očistili in prebelili, postavili vanj mizice in stole, uredili pa tudi »bar«. V silvestrovi noči, malo pred polnočjo, smo jih obiskali. Kljub temni, ozki ulici v starem delu Opčin ni bilo težko najti »Štalce«. Iz nje je donela glasna ritmična glasba s plošč. Vrata niso bila zaklenjena. Odrinili smo jih in že smo stali v lokalni. V polmrazu je kakih 20-25 fantov in deklet, štirinajst- do sedemnajstletnikov tiho sedelo na stolih in poslušalo ploščo, ki se je ravno vrtela. Fant v belem jopiču v »baru« trenutno ni imel dela. Povedali smo jim namen našega obiska, to je, da bi se radi prepričali, kako slovenska mladina obhaja novo leto. V hipu so se nadrenjali okrog nas.

Vprašali smo jih, če bi hoteli izraziti svoja voščila za novo leto tudi za javnost. Temu so se samozavestnejši prav radi odzvali.

Edi Križman, ki obiskuje tehnično srednjo šolo »Volta«, je izrekel naslednje voščilo: »Želimo srečno novo leto vsem, z željo, da bi se dobro začelo in dobro končalo, da bi vladal na svetu mir in da bi postali vsi prijatelji med seboj, zlasti tudi tisti, ki zdaj tega ne morejo.«

Nelida Ukmar, ljubko, inteligentno dekle s Proseka, ki hodi v slovensko realko v Trstu, je izrekla naslednje novoletno voščilo: »Želim, da bi prišli vsi narodi do blagostanja in miru ter da bi bilo več prijateljstva med mladimi, pa tudi, da bi zavladalo bolj prijateljsko in prijaznejše razmerje med Slovenci in Italijani.«

Suzi Guštin, brihtna štirinajstletnica, ki hodi v prvi razred višje slovenske srednje šole v Trstu, je voščila: »Rada bi, da bi bili vsi narodi deležni napredka. Našim ljudem pa želim, da bi bili bolj složni in da bi si bolj ustanavljali kulturne krožke ter se zbirali v njih.«

Nekateri so menili, da bi bilo lepo, če bi bili tudi vsi Slovenci bolj prijatelji med seboj. Povabili so nas, da bi v »baru« kaj prigriznili — res so vabili tam okusno obloženi kruhki — in popili, toda morali smo se zahvaliti in odkloniti, ker se je bližala polnoč in smo morali še drugim.

Mudilo se nam je v Finžgarjev dom, kjer se je druga skupina openske mladine pripravljala, da ob veselih zvokih in s plesom pozdravi novo leto 1970. Oder je bil spremenjen v plesišče, oblito z nežno svetlobo. V njej se je vrtele nekaj mladih parov, dekleta sveže sfrizirana in v svojih najlepših oblekah, v črnih krilih in belih bluzah, fantje tudi v najboljših oblekah z »zapeljivimi« kravatami. Nekateri so sedeli na stolih in opazovali plesavce. V sosednem prostoru je bila miza bogato obložena z nadevanimi kruhki. Ples je prenehal, postregli so nam s čajem in kruhki. Voščili smo si srečno novo leto z mladim openskim kaplanom, gospodom Francom Pohajačem, ki izgleda skoraj bolj fantovski kot mladi plesavec na odru. Medtem se je zbralo okrog nas kak ducat mladih. Ko smo vprašali, če bi imel kdo kako voščilo za javnost, zlasti za vso slovensko mladino, da ga izrazi preko našega lista,

se je takoj oglasila skupinica deklet, 13-14 letnic. Rekle so, da bodo skupno napisale voščilo. Res so takoj staknile glave in napisale naslednje voščilo:

»Opolnoči, ko se začenja novo leto in ko vlada v naših srcih mir, se najraje zamislimo sami vase. Prisluhujemo svoji notranjosti. Če vlada v naši duši božji mir, imamo radi vse ljudi. Posebno tega smo vsi potrebni in želimo, da bi se v novem letu začelo novo življenje v ljubezni in v miru tudi med nami in med narodi. Ob nežnih zvokih slovenskih valčkov se počutimo še bolj Slovence. Mi primorski Slovenci — pa čeprav živimo to stran meje — bi se morali počutiti bolj združene. Ali bomo v novem letu to dosegli? To je odvisno od nas, od vsakega posebej. Zdaj opolnoči smo tako polni veselja do življenja in optimizma — in tudi to želimo vsem.«

Voščilo so napisale Eva Jeza, Barbara Lapornik, Anka Peterlin in Tanja Rebula. Vse obiskujejo tretji razred nižje slovenske srednje šole na Opčinah. Fantje — Aleksander Podobnik, Tonček Trento, Marko Lupinc in drugi — so dejali, da se pridružujejo temu voščilu.

Le Blaž Zanjko, višješolec, najstarejši med navzočimi, je še posebej izrekel voščilo: »Pričakovanje novega leta, kot ga praznujemo letos mladi v Finžgarjevem domu, se mi zdi ne samo pristrčno, ampak nadvse osrečujoče. Kot mladina še posebno čutimo željo, da se skupno sprostimo, se medsebojno spoznavamo in si tako s skupno močjo ohranjamo narodno zavest, kar želimo vsej naši mladini.«

G. kaplan Franc Pohajač, ki je pomagal mladim prirediti njihovo silvestrovanje, je voščil za novo leto: »Mladina naj bi našla pri starejših več odprtosti in zaupanja ter odgovorne vzgoje, ki upošteva tveganje. Mladi pa naj bi se ne zapirali vase in ustvarjali preveč zaprte istoletne kroge. Mlajši naj bi bili ponosni, da sprejmejo med se tudi starejše od sebe. Fantje naj bi imeli več spoštovanja in zaupanja v dekleta — naj ne ustvarjajo ghetta! Vsi naj bi postali res pravi, iskreni, zavedni prijatelji ter se podpirali pri vsakem delu med mladimi in za mlade.«

Ker je ura ravno udarila polnoči, smo trčili po slovenski navadi z mladimi na srečo v novem letu in novem desetletju, da bi jim prineslo uresničenje njihovih želja, mnogo dobrega pa tudi vsemu slovenskemu narodu.

Manjšinski kongres

V dnevih 27. in 28. decembra je imela mednarodna organizacija AIDLCM (Združenje za obrambo ogroženih jezikov in kultur) svoj tretji občni zbor v Zürichu.

Namen te organizacije, ki je nekaka naslednica Manjšinske evropske zveze med dvema vojnama, je ustvariti v vseh državah javno mnenje, ki bo naklonjeno pravicam ogroženih jezikov in kultur v šolah, v vseh javnih uradih, prostemu razvoju in državni podpori vsem kulturnim ustanovam vsake narodnostne ali jezikovne manjšine v katerikoli državi.

Občni zbor je tudi sklenil, da se bo potegoval, naj Organizacija združenih narodov sprejme to ustanovo kot posebno sekcijo s posvetovalnim glasom pri Ekonomsko-socialnem svetu OZN.

Za novega predsednika je bil izvoljen katalonski pesnik Salvador Esprin, za enega izmed treh podpredsednikov pa naš tržaški pisatelj profesor Boris Pahor.

☆

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

V nedeljo, 11. januarja ob 16. uri bo v cerkvi Novega sv. Antona v Trstu

Božični koncert

Spored bo obsegal stare slovenske božične pesmi.

Koncert prireja in izvaja Zveza cerkvenih zborov.

Koncert bo zveza ponovila v nedeljo, 18. januarja ob 15. uri v Štoblanku v Beneški Sloveniji.

Položaj Izraela se je izboljšal

Po najnovjših podatkih iz raznih virov se se je položaj Izraela v zadnjem času znatno izboljšal. V notranjosti je izšla opozicija proti sedanji izraelski vladi in njeni politiki oslabiljena iz zadnjih, nedavnih parlamentarnih volitev, v zunanji politiki pa si je znal Izrael zagotoviti v bistvu dobrohotno nevtralnost ali celo naklonjenost vseh važnejših zahodnih držav, tudi Francije, odkar je odstopil De Gaulle, ki je menil, da se je bolje zameriti Izraelcem kot pa neprimerno večji masi Arabcev in dvema desetinama njihovih držav, v katerih ima Francija močne gospodarske interese.

V vojaškem pogledu je Izrael danes močnejši, kot je bil kdajkoli. Tako iz zahodnih kot iz vzhodnih vojaških virov so proniknile novice, da so Izraelci v zadnjih mesecih popolnoma onesposobili egiptovske vojaške naprave na Sueškem prekopu, delno s svojimi kopenskimi odpravami, delno pa z letalskimi napadi. To je vzbudilo zaskrbljenost v Sovjetski zvezi. Baje je bilo ubitih pri izraelskih napadih tudi že precej sovjetskih strokovnjakov, ki vežbajo egiptovsko vojsko. Izraelci so kupili od Američanov večje število lovskih letal »Phantom« in so vsak hip v stanju spet popolnoma uničiti egiptovsko letalstvo, ki se sploh ne upa spustiti v boj z izraelskimi letali. Izraelski povračilni udarci za napade gverilcev z ozemlja sosednih arabskih držav so izredno trdi in učinkoviti, medtem ko so povzročile gverilske akcije Izraelcem doslej le malo izgub in malenkostno škodo. Mnogo neprijetnejše so za Izraelce gverilske akcije Arabcev na zasedenem ozemlju v Jordaniji in v Gazi, a tudi tam začenja gverilska aktivnost popuščati. Nedvomno bodo brihtni Izraelci našli način, da bodo zlepa pomirili arabsko prebivalstvo, verjetno s tem, da mu bodo dali večjo možnost zaslужka in s tem višjo življenjsko raven in večjo socialno varnost. Egipt in Jordanija sta sicer podžigala v palestinskih Arabcih strasti maščevanja in sovraštva, nista pa nič storila za izboljšanje življenja Palestincev na ozemlju na desnem bregu Jordana ali za palestinske begunce v Gazi. Te je vse od leta 1949 preživljala in skrbela zanje samo mednarodna organizacija za begunce.

Združene države so zadnji čas sicer predložile nov načrt za poravnavo spora med Arabci in Judi, toda to je bila gotovo samo ameriška taktična poteza, ker so ameriški diplomati dobro vedeli, da Izraelci načrta ne bodo sprejeli. Prav zato je bil načrt tak, da

se je zdel zelo ugoden za Arabce, ki pa so ga seveda tudi odklonili, ker sanjajo samo o uničenju Izraela. Ker so Američani vedeli, da bodo Izraelci odklonili vsakršen umik z zasedenih ozemelj brez poprejšnje sklenitve miru in jamstva za svoje meje, so se lahko pokazali presenetljivo popustljivi in celo velikodušni do Arabcev, da bi tako zmanjšali arabsko nasprotovanje do ameriške politike. Enako politiko vodi v bistvu Sovjetska zveza, ki ščuva Arabce in jim dobavlja orožje, čeprav ve, da nimajo vojaških možnosti proti Izraelu. Arabcem se je s tem prikupila. Judom pa v bistvu ni škodovala, kajti Sovjeti se bodo skrbno pazili pred tem, da bi preveč razdražili Združene države s svojim vtikanjem v arabsko-judovski spor, saj bi jim Združene države lahko vrnile milo za drago na kakem drugem sektorju svetovnega dogajanja, na primer na Kubi ali v Evropi. Poleg tega Sovjetska zveza potrebuje ameriško dobrohotnost pri svojih pogajanjih z Nemčijo, zelo pa ji gre tudi za gospodarsko sodelovanje z Zahodom, ker je njeno gospodarstvo spet v krizi.

Tudi Francija vodi uradno strogo nevtralnopolitiko, tajno pa le simpatizira z Izrael-

lom, kot je te dni pokazala zadeva s petimi topničarkami, ki jih je prodala neki »zasebni panamski družbi«, četudi je dobro vedela, da so namenjene Izraelu. Ladje so potem na sveto noč odplule iz pristana v Cherbourgu kot »civilne« ladje, z vsemi carinskimi dokumenti v popolnem redu. Odplule pa so seveda skozi Gibraltarsko ožino proti izraelskim pristanom namesto proti Panami, ne da bi jih bila skušala kakšna francoska vojna ladja prestreči, kar bi se bilo gotovo zgodilo, če bi bite zares »pobegnile«. Francoska vlada je sicer uvedla »preiskavo«, toda vsi, ki so imeli opraviti z ladjami, so križi z uradnimi dokumenti, da je uradno potekalo vse v redu. Gre seveda za burko, ki je vnesla nekoliko veselega božičnega razpoloženja in muzanja v sicer tako namršeno mednarodno politiko. In pri tem celo Arabcem ne preostane drugega, kot da debelo pogoltno slino, če nočejo razdražiti Francozov in jih dobiti proti sebi.

Izraelci so neglede na to, koliko imajo v sporu z Arabci prav, vzoren primer naroda, ki se zna odločno, pogumno in brihtno boriti za svoj obstoj in za svoje interese, kljub temu, da so okoliščine dozdevno skoro vse proti njemu. Predvsem nikoli pasivno ne »čakajo«, kaj »jim bo prinesla« bodočnost, in se ne opajajo nad frazami.

Gostovanje Beneških Slovencev v Kulturnem domu

Na Štefanovo popoldne je bil v Kulturnem domu nastop prosvetnega značaja, ki daleč presega pomen običajnih tovrstnih prireditvev. Saj se je to pot prvič zgodilo, da so Beneški Slovenci sami pripravili celovečerni program, in prav tako je bilo prvič, da so gostovali v Kulturnem domu. Posebej je treba podčrtati, da so pri tem pokazali tudi svojo samoniklo ustvarjalno moč.

Razumljivo in naravno je, da so recitali poezije svojega narodnega buditelja Ivana Trinka. Poleg njega je bil na programu zastopan Izidor Predan, ki je napisal celo vrsto poezij, od katerih so nekatere recitali, nekatere pa peli v priredbah domačih avtorjev. Na prvem mestu moramo omeniti Antona Birtiča, ki je harmoniziral ali uglašil celo vrsto domačih ljudskih ali originalnih poezij. Poleg Predana in Birtiča, ki sta ustvarila glavni del sporeda, smo spoznali še Nino Špekonojo kot skladateljico in Zdravka Birtiča kot pesnika. Lahko rečemo, da je bil —z redkimi izjemami— celoten spored plod kulturne ustvarjalnosti Beneških Slovencev samih.

Tem bolj nerazumljivo se mi zdi, da je tržaška tako imenovana kulturna publika prezrla to zanimivo in edinstveno prireditev. Saj je za prebivavce Nadiških dolin bila naravnost zgodovinskega pomena.

Program sta izvajala dva pevska zbora, ki sta bila ustanovljena šele v letošnji pomladi. To je moški zbor »Idrija«, ki ga vodi neutrudni Anton Birtič, ter mešani zbor »Rečan«, ki je lahko postavil na oder za tamkajšnje razmere kar spoštovanja vredno število pevcev in pevk, ki jih vodi pevovodja Dino Marchig. Poleg zborov sta nastopala še dva dueta — moški in ženski, ki ju je na harmoniko spremljal povsod prisotni Anton Birtič. Spored je dopolnjevala cela vrsta otrok, ki so bodisi posamezno ali v skupini recitali domače poezije ali pa peli v duetu. Poleg domačih poezij in pesmi je bilo na sporedu tudi par furlanskih in nekaj dalmatinskih ljudskih napevov. Pristrčno podajanje vseh nastopajočih je zelo ogrelo maloštevilno poslušalstvo, ki ni štedilo z aplavzi.

Za zaključek sta se združila oba zbora in vsi pevci duetov v skupen zbor ter so zapeli ob harmonski spremljavi Antona Birtiča in pod vodstvom Dina Marchiga »Oj Božime«, pesem, ki jo pojejo beneški izseljenci, ko zapuščajo svoj dom.

Ob začetku prireditve je imel domači duhovnik gospod Cenčič krajši nagovor, v katerem se je zahvalil Slovenskemu gledališču za organizacijo prireditve ter za njegove dosedanje nastope v Beneški Sloveniji. Izrekel je svojo trdno vero v pravičnejšo bodočnost in apeliral na prisotne, naj jih ne pozabijo. Slednji poziv je bil to pot še posebno na mestu. Za njim je Izidor Predan, v imenu prosvetnega društva Ivan Trinka, poudaril pomen tega gostovanja in podčrtal dejstvo, da prvič izvajajo celovečerni spored.

Ponavljam, da bi bila prireditev zaslužila večjo pozornost. *Ubald Vrabc*

Umrl je dr. Jože Dekleva

Zadnje dni v letu se je vil v Trstu žalni spreved za krsto enega izmed starejših primorskih javnih delavcev, za krsto dr. Jožeta Dekleve.

Doma iz Materije se je že kot študent udejstvoval na vodilnih mestih v prosvetnih organizacijah na Tržaškem. Ko je bil slušatelj na ljubljanski univerzi, je dajal spodbude v vseh tedanjih narodnoobrambnihih društvi, zlasti med študenti.

V Trstu je dr. Dekleva razvil živahno politično delavnost v času najhujšega fašističnega pritiska. Njegovo načelo je bilo, ohrani-

niti na našem ozemlju narodno zaveden rod, sicer ne bo kaj reševati ali osvobajati. Te smernice se je zvesto držal, tudi če je moral za to trpeti od desne ali leve. Bistvena Deklevova lastnost je bila pri vsem njegovem delu pri organizacijah, kot občinskega svetovavca, kot vodilne osebnosti vedno le narodna ravnostnost in čista poštenost. Izredna delavnost in prijazni nastop mu je pridobil prijatelje in spoštovalce v vseh taborih.

Kot politika - poštenjaka nesebičnega javnega delavca in borca za pravice slovenske etnične skupine v Italiji bomo dr. Deklevi ohranili trajen spomin.

Kako je bil najden grob apostola Petra

V izložbenih oknih tržaških knjigarn se e pojačila zadnji čas lepo opremljena knjiga z naslovom »Pietro ritrovato« (Najdeni Peter). Napisala jo je Margherita Guarducci. Knjiga je izšla pri založbi Mondadori in je trenutno ena najbolj kupovanih knjig na italijanskem knjižnem trgu.

To izredno zanimivo delo znane arheologinje Margherite Guarducci prikazuje skoraj tridesetletno prizadevanje, da bi odkrili grob apostola Petra, ustanovitelja rimskega škofijskega sedeža in utemeljitelja prvenstva rimske Cerkve v katoliškem svetu. To nalogo je zaupal papež Pij XII. posebni skupini arheologov in duhovnikov 28. junija 1939; 26. junija 1968 pa je papež Pavel VI. naznanil vernikom, ki so se zbrali v vatikanski baziliki k običajni avdijenci ob sredah, da so bile relikvije svetega Petra najdene. Zdaj so spet shranjene pod glavnim oltarjem v baziliki svetega Petra.

POVRŠNOST ARHEOLOGOV IN ZGODOVINARJEV

Margherita Guarducci poroča, kaj se je zgodilo med tema dvema zgodovinskima datumoma. Še prej pa natančno oriše rezultate svojih lastnih topografskih, arheoloških in zgodovinskih raziskav. Naravnost presenetljivo je njeno odkritje, kako površno so vse do današnjega časa znanstveniki obravnavali dogajanje v Rimu v zvezi z mučeništvom svetega Petra. Romantični zgodovinarji preteklih dob, posebno še preteklega stoletja (pa tudi še danes!) so pisali svoje zgodovinske razprave, ne da bi kritično preverjali podatke, zgolj po površnih indicijah, ter so se bodisi

poročilo tega znamenitega rimskega zgodovinarja o krščanskem preganjanju na leto 64, ko sta bila konzula Lekanijs Bas in Licinij Kras. Potem naravnost genialno, a ne samo na osnovi intuicije, ampak s pridnim študijem in poznanjem virov ter z neverjetno logiko odkrije tudi dan Petrovega mučenišva. To je bil 13 oktober 64, dan, ko je obhajal Neron desetletnico svojega vladanja. Bila pa je navada obhajati take obletnice izredno slovesno in s kar najbolj krvavimi cirkuškimi predstavami, Neron, ki je zvalil na kristjane krivdo za požar Rima, je izbral za take krvave predstave kristjane in med njimi je bil tudi Peter. Enako logično je odkrila Guarducci tudi kraj Petrovega mučenišva v cirkusu na Vatikanski poljani.

KAKO SO SE ZNASLE PETROVE KOSTI V SKLADIŠČU

Arheologinja nam v nadaljevanju svoje knjige odkriva, kako je našla kosti svetega Petra tam, kjer bi jih bil človek najmanj pričakoval in kamor jih je spravila preproščina in nevednost tistih, ki so nosili odgovornost za prejšnje iskanje — v nekem vatikanskem skladišču. Ta poglavja njene knjige se berejo kot napet detektivski roman in nam hkrati razodevajo, kako malo se je včasih zanesti na trditve učenjakov, ki uživajo velik mednarodni sloves, če se vdajo pri svojih zaključkih bolj fantaziji in vnaprej sprejetim sklepom, ali pa so pri delu nesistematični, površni in nekomunikativni.

Tako zvemo na primer, da sta dva izmed iskavcev pobrala kosti svetega Petra iz groba, ne da bi slutila, za čigave kosti gre, jih zložila v lesen zaboj in jih odnesla v skladišče, česar pa drugi štirje udeleženci deset let niso zvedeli in se tudi niso pozanimali za to. Po vsem svetu so brali njihova poročila o izkopavanjih, češ da v grobu niso našli Petrovih kosti, brala pa jih verjetno nista njihova sodelavca in zato nista ničesar povedala. Medtem so ostanki sv. Petra ležali v vlažnem

skladišču. Petrove kosti je potem našla Margherita Guarducci, ko je nekoč čisto slučajno vprašala enega izmed preprostih delavcev pri izkopavanjih, kaj meni, kaj je moglo biti v grobu. Takoj ji je povedal o najdenih kosteh in jo odvedel v skladišče, kjer sta z nemškim duhovnikom mons. Kacsom pred desetletjem shranila zaboj s kostmi. Najskrbnejše antropološke in kemične preiskave so pokazale, da gre res za kosti, ki morejo biti samo Petrove in katere so spravili v grob pod oltarjem svetega Petra v času cesarja Konstantina Velikega, ko so gradili baziliko. Danes Petrove kosti, kot rečeno, spet počivajo tam.

DRUGO VAŽNO ODKRITJE GUARDUCCIJEVE

Branje knjige »Pietro ritrovato« vzbuja v človeku ginjenost, hkrati pa občudovanje do brihtnosti, vztrajnosti in poguma Margherite Guarducci, ki je morala premagati velike težave in neverjetna nasprotja, preden je prepričala znanstveni svet o resničnosti svojega odkritja. Zanimivo pri tem je dejstvo, da so ji najbolj nasprotovali ravno taki, ki so sami priznavali, da niso imeli časa, da bi prebrali njena poročila in da se na take arheološke zadeve sploh ne razumejo a da se z njo nikakor ne strinjajo.

Spričo vseh teh homatij pri iskanju groba sv. Petra je tudi razumljivo, da vse doslej ni bilo nikoli objavljeno kako podrobno uradno poročilo o najdbi. Knjiga Margherite Guarducci je prvo delo, ki znanstveno natančno poroča o vsem. Knjiga pa je zanimiva še v marsikaterem drugem pogledu. Tako npr. zvemo iz nje, da je bil papež Pij XII. zelo zavzet za iskanje groba Sv. Petra, da pa ni imel Janez XXIII. sploh nobenega smisla za to.

Zelo važna pa je knjiga »Pietro ritrovato« tudi kot nov prispevek k zgodovini samega krščanstva, saj je Margherita Guarducci odkrila in razrešila mnogo novih takratnih krščanskih simbolov in osvelnila tedanjo krščansko mistiko in miselnost.

fj

„Dan emigranta“ v Čedadu

6. januarja, je P.D. »Ivan Trinko« pripravilo v Čedadu v dvorani »A. Ristori« pester spored s sodelovanjem domačinov in Slovenskega gledališča v Trstu.

V začetku sta g. Cenčič, župnik iz Gorenjega Tarblja, in g. Izidor Predan, predsednik P.D. »Ivan Trinko« pozdravila vse prisotne, ki so napolnili dvorano in to domačine iz Slovenske Benečije, emigrante, ki so prišli za praznike domov, in razne goste iz Gorice, Trsta in Slovenije.

Prireditve so se letos udeležile tudi razne politične osebnosti, med katerimi čedadski župan, senator Pelizzo, ki je v daljšem govoru prikazal težko, včasih celo obupno življenjsko situacijo hribovskih domačinov iz Slovenske Benečije. Omenil je, da se občina tega že dalj časa zaveda in je povzela zlasti v zadnjem času nekaj konkretnih ukrepov, tako ustanovitve 10. industrijske cone, akcijo za odpravo vojaških služnosti, namestitvev daljnovoda visoke napetosti za bodoče industrijske objekte. Slovencem svoje občine je priporočil, naj naprej skrbno gojijo svoj jezik in svoje navade, češ da »če je bilo v preteklosti to prepovedano, je bila to velika napaka«.

Sledil je nato prvi del programa in na odru so se zvrstili mešani pevski zbor »Rečanji« pod vodstvom mladega in prizadevnega duhovnika Rina Markiča, in moški zbor »Idarja« pod vodstvom delavnega Antona Birtiča,

ženski in moški duet, ki so izvajali razne stare pesmi pa tudi nekaj novih Birtičevih skladb. Priscrčne so bile tudi otroške recitacije raznih pesmi Izidorja Predana in Ivana Trinka.

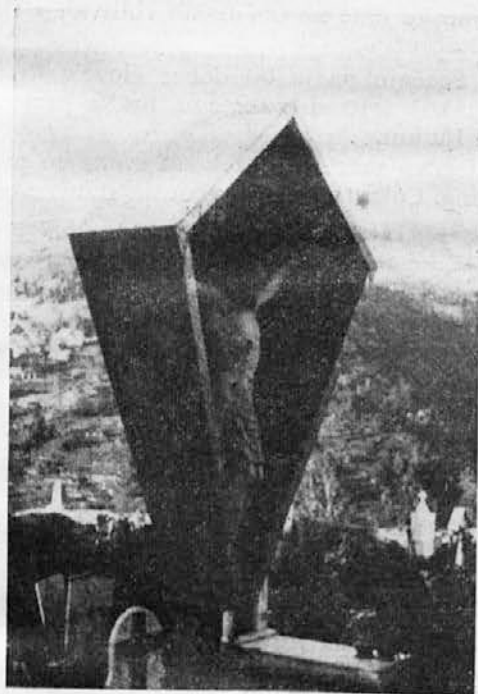
Po krajšem odmoru so igralci Slovenskega gledališča podali v domačem narečju nadiških dolin izvorno Predanovo komedijo »Modar hlapec«, ki je bila zelo primerna za to priložnost. Delo je zrežiral Adrijan Rustja, igralci pa so se prav dobro vživeli v lahkotno vaško dogodivščino in z učinkovito situacijsko komiko močno zabavali občinstvo.

Mislilim, da gre pozdraviti zlasti dva premika, ki sta prišla do izraza pri nedeljskem prazniku: na gospodarsko-družbenem področju težnje, da se z novimi delavnimi mesti zajezi pot v emigracijo Slovencev Beneške Slovenije in poživljeno delo na kulturno-prosvetnem področju. Predvsem zaradi tega je letošnja prireditvev »Dan emigranta« pustila pri vseh prisotnih prijeten vtis. Igor Tuta

—
KOLEDAR »SVETOGORSKA KRALJICA« 1970 si lahko nabavite v Katoliški knjigarni v Gorici, v Knjigarni Fortunat v Trstu in v Tržaški knjigarni.

Koledar je sestavljen po koncilski odredbi in vsebuje zanimive svetogorske spomine od leta 1900, 1901, 1902, 1903 in 1904.

Barvani koledar je prikupljiv tudi zaradi slovenskega ornamenta.

Križ na pokopališču v Trčmunu, kjer je pokopan Ivan Trinko

slepo zanašali na zgrešene podatke starejših dob, ali pa jih svojevoljno spreminjali. Tako je bilo tudi v primeru Petrove smrti. Vse dozdej je veljalo, da je bil apostol Peter mučen in usmrčen leta 67. Margherita Guarducci pa točno dokaže, da se je moglo to zgoditi samo leta 64, kajti viri jasno govorijo, da je bil Neron takrat v Rimu, medtem ko je odpotoval ob koncu septembra 66 v Grčijo in je ostal tam do začetka leta 68. Že junija istega leta pa je bil prisiljen, da je zaradi upora napravil samomor.

Pri natančnem branju Tacitovih »Analov«, kjer Tacit poroča o Neronovem preganjanju kristjanov, je Margherita Guarducci ugotovila, da se nanaša

Tržaškega

Prisrčna božičnica v Finžgarjevem domu

V nedeljo 28. dec. popoldne je bila v Finžgarjevem domu božičnica, na kateri je vladalo zares prisrčno vzdušje. Poleg pevskih nastopov mladih pevk Tanje Rebula, Anke Peterlin in Barbare Škerlavaj ter male Suzane Škerlavaj, ki je zelo lepo zapela »Uspavanko«, je nastopila pesnica Marija Mijot, ki je recitirala pesmi, zlasti take z otroškimi motivi, pa tudi posebno božično pesem, polno tradicionalnega božičnega razpoloženja. Že pesmi same se odlikujejo po srčni toplini in intimnosti ter vedrini, recitine z njenim živim glasom pa so napravile še prisrčnejši vtis na občinstvo, ki je bilo pesnici resnično hvaležno za njen nastop, pa tudi za priložnost, da jo je lahko osebno spoznalo. Upajmo, da to ni bil njen zadnji nastop v našem Finžgarjevem domu.

G. aMrko Kravos od Sv. Ivana, sodelavec »Mladike«, pa je žel obilo odobravanja in smeha s svojim humorističnim pripovedovanjem o raznih dogodivščinah, zlasti o svojem medvojnem dialogu s »starim fantom« iz Nemškega Ruta nekje na nekdanji italijansko-jugoslovanski meji. Prebrana je bila tudi njegova božična novela. Tudi on nas bo, u-

Zimski motiv iz Beneške Slovenije

pajmo, še obiskal in nas spet pripravil v dobro voljo. V imenu poslušavcev je bil izročen Mijotovi lep šopek, Marku Kravosu pa steklenica vina.

Nastop sta zaključila mladinski orkester in skupinica učenk, ki sta odigrala oziroma zapela ritmično priredbo pesmi »Sveta noč«. Sledila je tombola, v sosednem prostoru pa sta se Marija Mijot in Marko Kravos še srečala pri čaju z nekaterimi openskimi izobraženci.

Božičnico sta organizirala g. kaplan Franc Pohajač in prof. Ivan Artač. Udeležba je bila obilna in Openci smo doživeli dve res vedri uri, za kateri smo prirediteljem in nastopajočim iz srca hvaležni.

PRVA MAŠA Z BEAT GLASBO NA OPČINAH

Na novo leto je bila v kapeli Marijanišča prva maša z beat glasbo na Opčinah. Maševal je openski kaplan g. Franc Pohajač. Blaž Zanjkoč je izvajal med mašo glasbo na kitaro, Marko Lupinc pa je igral na orgle.

Kot smo zvedeli, so v načrtu mladinske maše z beat glasbo tudi v farni cerkvi. Mladina je z zanimanjem sprejela to vest.

MARIO BIRSA UMRL

Če rečemo, da je pretekle dni umrl Mario Birsa, se marsikdo ne bo spomnil, kdo bi to bil. Ko pa pojasnimo, da je bil to Tugomer, pesnik, ki se je pogosto oglašal s svojimi pesmimi v raznih koledarjih, v Mladiki, v Pastirčku in drugod, se kmalu spomnimo majhnega in čokatega moža, vedno dobre volje, čeprav je življenje neprestano bilo po njem. Po rodu je bil Mario Birsa iz Rihemberga. Po prvi vojni se je vključil v živahno prosvetno delo v Gorici, posebno pri društvu »Mladika«. Zgodaj je začel tudi pesnikovati. Mentorja je našel v pokojnem profesorju Bekarju, s katerim ga je vezalo dosmrtno prijateljstvo.

Ko je dobil službo v livarni v Stražicah, je postal tudi športni trener za težko atletiko in je prejel od vsedrjavne športne zveze visoka odlikovanja. Sredi najlepšega delovanja je zadela Birsa težka nesreča. Ohromel je polagoma na obeh nogah. Zlagal je pa pesmice do zadnjega. Pel je kot skromen slavček neprestano.

Bog poplačaj na onem svetu blagemu Mariotu trpljenje in petje!

O uprizoritvi Finžgarjeve igre „Naša kri“

Slovensko gledališče v Trstu je v soboto 3. januarja ob 21. uri uprizorilo v Kulturnem domu igro Frana Saleškega Finžgarja »NAŠA KRI«. To je že tretja zaporedna premiera dela iz domače književnosti, kar je sicer v skladu z novim programom našega gledališča, resnici na ljubo in morebiti tudi v opravičilo pa moramo povedati, da je tako zaporedje narekovala zgolj sila razmer. Vendar je uprizoritev te velike ljudske igre v času novoletnih praznikov vsaj večini gledaliških rednih obiskovavcev gotovo prijetno presenečenje.

»Naša kri« je igra o življenju slovenskega kmečkega življa v težkem času Napoleonove Ilirije, o njegovem trpljenju, navezanosti na rodno grudo in neomajni veri v prihodnost.

Ob svoji krstni uprizoritvi leta 1912 je igra izzvala hude polemike in vsaj nekatere izmed tistih, ki ne zadevajo same dramaturške izpeljave — zakaj Finžgar je delo pozneje večkrat popravil in naš tekst temelji na varianti iz leta 1826 —, ampak samo bistvo obravnavanega problema, utegnejo ponovno oživeti. Ne glede na vse bolj ali manj upravičene pripombe pa je »Naša kri« vsekakor delo, ki ga je slovenski človek vselej rad gledal in se ob njem navduševal.

Upravičeno torej upamo, da se bo tudi ob naši uprizoritvi, ki jo je pripravil znani ljubljanski

+ DORO DE RINALDINI

Zadet od srčne kapi je v petek, 2. t. m., na svojem domu v Trstu umrl dr. Doro de Rinaldini, znani tržaški demokristjanski politik in bivši predsednik prvega deželnega zbora Furlanije - Julijske krajine. Bilo mu je 61 let.

Bil je sin ustanovitelja tržaške Ljudske stranke, predhodnika sedanje Kršč. demokracije, in je svoji prvi politični vzgoji skušal ostati zvest v vsem svojem političnem delovanju.

Po končanih študijah na padovanski univerzi, kjer je promoviral iz političnih ved, ni našel doma zaposlitve, ker se ni hotel vpisati v fašistično stranko. Odšel je zato najprej na Dunaj in nato v Prago, kjer je bil več let zaposlen v turističnih uradih. Med vojno je ilegalno deloval v Trstu in bil med ustanovitelji tržaške Kršč. demokracije. Prva leta po vojni je bil sindikalni voditelj, nato pa več kot desetletje ravnatelj tržaške ustanove za tujski promet. Dolgo vrsto let je bil tudi odbornik tržaške občine in štiri leta (1960-64) občinski svetovavec v Devinu-Nabrežini. Po deželnih volitvah leta 1964 je bil izbran za predsednika deželnega sveta. Leta 1968 je bil ponovno izvoljen za deželnega svetovavca, kar je ostal do svoje nenadne smrti.

V vrstah Kršč. demokracije je pokojnik zagovarjal ureditev odnosov s slovensko manjšino, čeprav si je takšno ureditev predstavljal z dobršno mero paternalizma, kar je prišlo do izraza zlasti leta 1960, ko je izstopil iz tržaškega občinskega odbora in sveta, da je lahko kandidiral kot nosilec demokristjanske liste na občinskih volitvah v Devinu-Nabrežini.

Po značaju pa je bil dober človek, ki je znal takoj najti stik z vsemi, tudi s preprostimi ljudmi.

Njegovo mesto v deželnem svetu bo prevzel ing. Colautti, bivši odbornik tržaške občine.

režiser in scenograf ing. arh. Viktor Molka s sodelovanjem celotnega ansambla, pomnoženega še z nekaterimi zunanjimi sodelavci

Slovensko gledališče

GLASBENA MATICA - TRST
Jubilejna sezona 1969 - 1970
Petek, 9. januarja, ob 20.30 uri v Mali dvorani
Kulturnega doma

SOLISTIČNI KONCERT

VANDA GERLOVIČ — sopran
JOŽE STABEJ — bas
IGOR DEKLEVA — klavir

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Tretja premiera sezone 1969-70

FRAN SALEŠKI FINŽGAR
NAŠA KRI
igra v štirih dejanjih

Kostumograf: ALENKA BARTLOVA
Režiser in scenograf: VIKTOR MOLKA
V soboto, 10. januarja, ob 20.30 uri (Abonma red A)

V nedeljo, 11. januarja, ob 16. uri (Abonma okoliški)

Prodaja vstopnic ob delavnikih od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma; ob nedeljah in praznikih eno uro pred pričetkom predstav. Rezervacije na tel. 734-265.

SNAGA NA CESTAH

Goriške mestne ulice, posebno tiste izven mestnega središča, so zadnje čase precej zasmetene. Po nekaterih ulicah se nabirajo ob straneh že kar celi kupi smeti. Tudi mestni odbornik, ki ima skrb za ulično snago, je priznal, da so velike pomanjkljivosti v tem oziru. Mesto je razdeljeno na šestnajst okrajev za čiščenje, na razpolago pa ima le 17. pometaćev. Pa še ti niso zaradi bolezni ali drugih ovir vedno na delu.

V prvi polovici tega meseca pa bo menda na razpolago že poseben stroj za ulično pometanje in odpravo smeti. Nadomestil bo kar šest delavnih moči.

Neurejeno je tudi še odnašanje smeti iz pred hiš. Tudi v tej službi je še premalo uslužbencev. Njih število bo dvignila mestna uprava na trideset; obenem si bo nabavila tudi nov tovornjak in gorilnik za odpravo smeti.

Občinske zadeve v Števerjanu

Predzadnji dan leta so se zbrali občinski možje k zadnji seji. Na dnevnem redu so imeli več točk, po večini tekočega upravnega značaja. Med drugim je bil odobren tudi razpust konzorcija za občinskega tajnika med občinama Sovodnje in Števerjan. Dosedanji tajnik dr. Bukovec bo ostal na svojem mestu v števerjanski občini še kak teden dni. Medtem pa se že slišijo različni glasovi — ne samo objektivni — o novem tajniku. Nekdo je sprožil celo predlog, naj bi bil postavljen en sam tajnik za občini Števerjan in Dolenje; menda da bi hodil opravljat posle kar tisti iz furlanskih Dolenj. Na ta način bi seveda prišli z dežja pod kap. Ne le, da sta sedeža obeh občin oddaljena po vozni cesti kakih trideset kilometrov; še bolj gre za to, da mora biti v števerjanski občini nameščen za tajnika človek, ki popolnoma obvlada slovenščino in ki vsaj nekoliko pozna razmere naše etnične skupnosti.

Svetovalci so določili tudi mesečno nagrado županu in dodatne prispevke občinskim uslužbencem. Potrdili so enako trošarino za leto 1970, kot je bila lani. Sklenili so tudi naprositi državno jamstvo in posojilo za kritje primanjkljaja v letih 1967 in 1968. Za modernizacijo ceste z Bukovja do Sovence bo morala občina dodati iz svojega dva milijona 600 tisoč lir. Sklepali so tudi o končni ureditvi razsvetljave in dobave električne energije na Valerišču in v Jazbinah. Na koncu seje so svetovalci razdelili še nekaj podpor občinskim revežem in so se z županovimi voščili za uspešno delo v novem letu razšli.

+ MARGERITA BOLČINA

V petek prejšnjega tedna je umrla blaga in spoštovana žena Margerita Polanc, vdova Bolčina. Pokojnica, ki je učakala 70 let, je mati učitelja in pevovodje Ivota Bolčine, ki je več let poučeval na slovenski nižji gimnaziji. Dolgo let je živela z družino v Podgori. Njen mož se je pred trinajstimi leti ponesrečil do smrti. Ona se je čez nekaj let preselila s sinom in njegovo družino za nekaj časa v Pevmo, potem pa na Livado.

Več časa je bolehal na srcu, napadle so jo pa še druge bolezni in na koncu še gripa, kateri je podlegla v goriški bolnišnici. Pokopali so jo v ponedeljek na podgorskem pokopališču. Družini in sorodnikom izrekajo

Kot je že znano, so goriški občinski svetovavci razpravljali na svoji zadnji letošnji seji tudi o spomenici v korist slovenski etnični skupini. Na pobudo predstavnika slovenske demokratske zveze dr. Sfiligoja in dr. Sancina, načelnika socialistične občinske skupine, so vse stranke, razen misovcev, spomenico podprle in sprejele.

V njej je v prvi vrsti izražena zahteva, naj občinska uprava z dejanskimi ukrepi zagamči pravice slovenskega jezika v vseh panogah javne uprave; da se dajo naši etnični skupini vsa sredstva za njen vsestranski razvoj; da se ohrani geografsko narodnostno okolje slovenskih naselij; da se ustanovi po-

svi znanci toplo sožalje, rajna naj pa na onem svetu uživa večno plačilo!

UČITELJSKI NADALJEVALNI TEČAJ

Parlament je pred časom odobril načrt o učiteljskih dopolnilnih tečajih. Goriško šolsko skrbništvo je že izdalo ustrezni proglas za tečaj, ki ima namen tudi učiteljem odpreti vrata na vse fakultete. Tečaji se bodo začeli 7. januarja in bodo trajali do srede junija. Pouk bo v popoldanskih urah, za vsak predmet najmanj petnajst ur. Na koncu bo treba polagati izpite.

Razveseljivo je, da bodo taki tečaji tudi v slovenščini. Ravnateljstvo goriškega slovenskega učiteljskega združenja že pripravlja podoben proglas na slovenske učitelje. Določbe in pravila so ista kot za italijanski del, prošnje pa je seveda treba nasloviti na slovensko ravnateljstvo.

Nikar se ne žalostite ob smrti te rajne, ker ona je v svojem življenju, polnem težav in bridkosti, izkazovala same dobrote in ljubezni svojem in tujcem, tako da ji gotovo že zdaj Večni daje plačilo. S temi mislimi se je poslovil mirenski župnik v prisrčnem in klenem govoru od Rozalije Vukove, ki smo jo spremljali v nedeljo popoldne iz hiše žalosti v cerkev in na mirensko pokopališče. Res, iz hiše žalosti, saj ni minil niti mesec dni, odkar je v Vukovi hiši v Mirnu umrl tudi zet Boris Zbona. Eno leto prej smo na istem pokopališču pokopavali zeta poslanca dr. Engelberta Besednjaka. Pred dvema letoma, vedno okrog novega leta, pa pokojničinega moža Tonco Vuka, znanega gospodarstvenika in prosvetnega delavca na Primorskem.

V dolgem življenju, bila je že v 87. letu starosti, je prestala gospa Rozalija neverjetno težke udarce. Po rodu je bila iz Muzulinove hiše v Medani. Poročila se je z ravnateljem čevljarske zadrage v Mirnu Antonom Vukom. Komaj sta si ustvarila družino in dom, so že morali odriniti med prvo svetovno vojno v begunsko taborišče na Štajersko. Tam je ona s svojim možem pomagala vsem Mirencem, z dejanjem in svetom, da so se skoraj vsi vrnili v čeprav razbite domove. Spet je delila same dobrote, tudi ko je vsa

Iz Goriške

Da se ne pozabi!

sebna svetovavska komisija za varstvo in razvoj manjšinskih pravic.

Kot smo že rekli, so vse italijanske stranke načelno pristale na spomenico.

Odločno so se pa uprli trije misovci, med katerimi sedita tudi odvetnik Pedroni in zdravnik Fonzari s Solkanske ceste, včasih zelo znan po Štmavru, od koder izhaja tudi rodbina.

Odvetnik Pedroni je poudaril, da je njegova skupina ponosna, ker ne pristaja na tisto spomenico in se na ta način veže na nepretrgano italijanstvo Gorice. Sodi tudi, da ni potreba dajati slovenskim someščanom nobenih novih pravic, ker da je že doslej izvirala politika do manjšine iz pravičnosti in enakosti. Določene italijanske skupine, ki drugače mislijo, je označil kot dezerterske.

Slišati je bilo tako, kot da bi govoril kak star fašist, ki je pomagal s svojim bedastim nacionalizmom rušiti italijansko državo. Radovedni smo tudi, kako se ta gospod odvetnik, ki bi uradno rad požrl Slovence v žlici vode, obnaša do svojih klientov slovenske narodnosti?

Prav tako se ne sme pozabiti na ljudi, ki iščejo klientelo tudi med Slovenci, uradno pa jim ne priznavajo nobenih pravic in se še celo naivno bahajo s svojim neofašizmom.

—0—

KULTURNI VECER

Slovensko katoliško akademsko društvo (SKAD) v Gorici nadaljuje s svojimi večeri o sedanji slovenski kulturi. Prihodnje predavanje bo v četrtek, ob 20.30 v mali dvorani Katoliškega doma v Gorici. Govoril bo profesor Josip Tavčar iz Trsta o Sodobni slovenski drami.

SMRT BLAGE ŽENE

družina trpela najhujša fašistična nasilja. Moža so ji zaprli, da je leta in leta taval iz zapora v zapor, iz konfina v konfin zaradi narodne zavesti in neprodane duše. Družina je pa rastla, pet hčera in trije fantje. Močna žena pa ni klonila, skrbela je z vsemi močmi za telesno, umsko in dušno vzgojo vseh. Najhujši udarec jo je zadel, ko so neznani krvniki ubili sina Stanka in njegovo ženo Danico. Zadnja leta je Vukovo mamo razveselila kopica vnukinj in vnukov. Prihajali so pa drugi udarci in smrti v hiši in rodbini. Vse je z vdanostjo Bogu prenašala.

Telo pa ni zmoglo. Srce je Rozaliji ošibelo, pa se ni pritoževala. Le zadnje tedne in ko jo je še sedanja gripa napadla, je dejala, da bo šla za sinom, možem in zeti. Tako je bilo tudi zapisano v knjigi njenega življenja. V soboto popoldne ji je podelil stari družinski prijatelj pater Mlakar zadnjo tolažbo in popotnico. Z lahnim usmevom na ustnih je ležala v krsti in je morda še slišala, ko so ji domači pevci pod Venčkovim vodstvom zapeli v slovo pred hišo, v cerkvi in na pokopališču. Številni pogrebci so tu zmolili zadnji očenaš za ženo, ki je dosti živela, trpela in zaslužila pred večnim sodnikom.

Vse domače naj tolaži ta zavest in sočustvovanje vseh prijateljev in znancev.

F. S. Finžgar: „Naša kri“

Tretja premiera SG v letošnji sezoni

V soboto, 3. januarja, je tukajšnje Slovensko gledališče odigralo tretjo premiero v letošnji sezoni. Bila je to Finžgarjeva ljudska igra »Naša kri«. Tako so se tedaj zvrstila vsa slovenska dela, ki so bila sprejeta v letošnji repertoar, takoj na začetek, kar sicer ni bilo v načrtu, a so tehnične težave to narekovele. Da ne bo ves ostali program do konca sezone premonoton, bi bilo morda umestno, da bi to ali ono slovensko delo iz začetka sezone kasneje le ponovili.

Vendar domačnost, ki veje iz letošnjega repertoarja najbrže nikogar ne moti. Nasprotno, dobiva širši odmev med tistimi gledavci, ki jih je morda prejšnja leta prevelika odmaknjenost od domačega klasičnega sporeda bolj motila kot privlačevala. Razen tega smo lahko videli, da je mogoče predstaviti tudi domačo ljudsko igro iz preteklosti z modernimi, sodobnimi gledališkimi izrazi in je tako predstava, čeprav stara po tekstu, lahko moderna po izrazu. To velja tudi za zadnjo premiero. Finžgar je vzel snov za to svojo igro v času Napoleonove Ilirije. Tematiko je oblikoval z epsko širino romanopisca Pod svobodnim soncem in z narodno vzgojno težnjo slovenskega narodnjaka. Prevzet od narodnopolitičnih idej Janeza Evangelista Kreka in prepričan o potrebi vzgoje narodne samozavesti, je Finžgar želel z odra opravljati veliko narodno prosvetno delo, kakor je oznanjal verske resnice s prižnice. Delo se mu ni v literarnem pogledu takoj in zlahka posrečilo. Ob prvi uprizoritvi in ob izidu je bilo mnogo kritike v slovenski javnosti. Zato je kasneje Finžgar to svoje delo predelaval; predvsem je omilil in skrajšal retorična in preveč poudarjena vzgojna mesta v igri, vendar se od prvotne zamisli kljub temu ni oddaljil. V dokončni obliki ostaja »Naša kri« prava ljudska igra, ki ni vsiljivo poučna, saj raste dejanje samo od sebe in se razplete v ostri spopad, zunanje okoliščine pa dejanje razvozlajo in ga zaključijo v pravni akord, v katerem pisatelj izreče po Borštniku še zadnjo besedo, ki je prežeta z domovinsko ljubeznijo. V teh zunanjih dogodkih pa igra boleha na epski širini, v njej je premalo notranje dramske napetosti.

Med štirimi Finžgarjevimi ljudskimi igrami (Divji lovec, Veriga, Razvalina življenja in Naša kri) je zadnja morda najbolj ljudska in najbolj narodno vzgojno poudarjena. Večkrat jo je uprizorilo osrednje gledališče v Ljubljani, na Primorskem pa je bila menda pred skoro petdesetimi leti odigrana pri Sv. Jakobu, pred tremi leti so gostovali z njo Števerjanci v Finžgarjevem domu na Opčinah, na naši radijski postaji pa jo je izvajal Radijski oder po vojni trikrat. Gotovo je tedaj, da je lahko seglo po nji tudi tukajšnje Slovensko gledališče, s čimer bo gotovo ustreglo mnogim ljubiteljem ljudskega gledališča in dijakom naših srednjih šol.

Predstava, ki jo je pripravil kot režiser in scenograf inženir Viktor Molka iz Ljubljane, je bila oblikovno dognana, estetsko čista, vedra, jezikovno približana gorenjski govorici, kar je poskrbel lektor Mirko Mahnič. Molka je najprej ustvaril široko in lepo prizorišče, iz katerega je dihal svežina in jasnost. Stilizirano ustvarjen prostor je enoten in ga ne moti nobena obešena zavesa, ki bi zaključevala prostor. Režiser je dal predstaviti tudi zelo umirjen ritem, ki ga je v drugem delu stopnjeval v dramsko napetost in potem zaključil v rahlo sproščeno. Mislimo, da je Molka znal dati tej, dosti stari ljudski igri z vsemi dramatičnimi pomanjk-

ljivostim, estetski izraz in moderni zven, čeprav je ohranil rahlo, nevsiljivo in spoštljivo patino davnine. Milje je rahlo dvignil iz primitivnega kmečkega in podeželskega v finejši svet.

Tudi pri zamisli oblikovanja vlog se je oddaljil od kmečke naturnosti, kar je predstavi v korist.

Vlogo Miklavža Borštnika je zelo dobro odigral Stane Raztresen. Z lepo zadržanostjo je oblikoval lik tedanjega župana, mu dajal že precej prosvetljeni voditeljski izraz in je skušal omiliti poučno ljudski ton, kjer mu ga je pisatelj narekoval. Mislimo, da je v tej vlogi Raztresen ustvaril enega najboljših odrskih likov. Tudi Borštnikova žena, ki jo je oblikovala Zlata Rodoškova, je izražala pravilno zadržanost, pa vendarle skrb in toploto matere in žene. Jerica Mire Sardočeve je doživeto in pristno deklica boljše gorenjske hiše, v izrazih in reakcijah pravilno zadržana, le v razmerju s svojim fantom Štefanom se zdi Livij Bogatec premlad. Štefana, ki je celo poveljnik skrivavec, si predstavljamo vedno kot krepkega kmečkega fanta, dočim je ta Štefan sicer prepričljiv, vendar malce previhrav, premalo premišljen, kljub vsemu premalo kmečki fant in premalo voditeljski. A odigrala je svojo vlogo kot mu pač najbolj odgovarja izraznost. Borštnikov hlapec Matija, ki ima v Naši krvi kar važno vlogo, je bil Jožko Lukeš. S svojo šepavostjo je opravičil odsotnost med skrivači in tudi sicer je to zanimiva, malce skrivnostna podoba, ki je morda pisatelj ni videl take, a je v skupini tipov posrečena. Kmet Gašper, kakor ga je odigral Danilo Turk, je prav tako učinkovit in ima svojo težo med kmečkimi očanci. Pravilno zadržan (kar smo sploh opa-

zili pri mnogih igravcih, ki navadno preveč izstopajo) je predstavi v veliko korist. Tudi v tej zadržanosti je vidna režiserjeva velika skrb. Danilo Turk je tedaj dal s postavo in izrazom svoj delež k predstavnosti tedanje slovenske vasi. Kmet Kos Dušana Jazbeca je še nekoliko medel in neizrazit, kmečko preskromen, glasovno še pretih. V nastopu pa pogojen. Rok Draga Gašperlina je tudi preneznaten. Že zaradi neizrazite govorne tehnike je premalo samozavesten in nekako izgine zaradi nejasnosti glasu; lahko bi bil vaščan, s svojo pomembnostjo spričo vsega, kar je doživel. Matijevec Alojza Miliča je krepka kmečka postava, dober v nastopu in izrazu. Tudi mežnar Gropa, kakor ga je oblikoval Adrijan Rustja, je Finžgarjev tip človeka, ki razgibava dogajanje v vasi. Renard Staneta Starešiniča je izdelan lik francoskega častnika, ki mu je znal dati pravilno mero dolžnosti in teznje srca. Njegov sergent Turbot, ki ga je igral Boris Cavazza, pa je morda malce previsok v razmerju do poveljnika, pa pretih v glasovnem izrazu. V nekaterih prizorih je bil bolj general kot sergent, malce preoblasten, njegovi odhodi z odra se prezgodaj, še pred zaveso, ustavi, tako da menimo, da nima namena oditi s pozorišča. Nastopajo še: Leli Nakrstova kot starka, ki ustvarja res lep lik žene, Lidija Kozlovičeva, Nora Jankovičeva in drugi.

Kostume je zamislila Alenka Bartlova in jim je dala res domač, pa izredno pester in estetski izraz.

Tudi osvetljava je dognana in premišljena.

Ob koncu je treba izreči tudi priznanje uredništvu Gledališkega lista, ki dobiva vedno bolj izraz glasnika gledališke ustanove. Postaja tedaj zanimiv in informativen. Morda bi bilo možno v njem sporočiti vedno že naslednjo premiero.

J. P.

Dijaška uprizoritev „Kralja na Betajnovi“

V nedeljo, 21. decembra, so dijaki in dijakinje znanstvenega in klasičnega liceja uprizorili v Kulturnem domu Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«. Predstavo je zrežiral prof. Jože Peterlin. Gledališka dvorana je bila polna, saj je znano, da naše občinstvo že od nekdanj rado prihiti na vsako dijaško prireditev in zlasti še na gledališko predstavo. Vendar pa si je najbrž le malokdo predstavljal, da bo deležen takega gledališkega užitka, kot ga je v resnici čakal v Kulturnem domu.

Po kratkem, odlično izvajanem pevskem koncertu, ki ga je pripravil pevski zbor istega učnega zavoda pod Vodstvom prof. U. Mamola, se je odprla zavesa in začela se je predstava, ki je ne bomo tako lahko pozabili. Res je, da je mladim igravcem in igravkam primanjkovalo igravske tehnike, saj so bili nekateri tokrat prvič na odru. Toda to so nadomestili s svežino svoje igre, z ljubeznijo do dela in likov, ki so jih posebjali, z intuicijo, naravnim talentom in temperamentom. Vse to je povzročilo, da je bila ta uprizoritev v marsikaterem pogledu očarljiva.

Cankarjevo delo samo vpliva že precej zastarelo, kot je to usoda vseh gledaliških del, ki hočejo biti izrazito aktualna za svoj čas in prav zaradi tega izgubijo na svoji aktualnosti in zanimivosti, ko aktualnost problemov, ki jih hočejo prikazati, mine. Tako je tudi s »Kraljem na Betajnovi«. Cankar je hotel upodobiti v Kantorju lik nietzschejanskega »nadčloveka«, ki se ne meni za moralo, ampak ceni samo moč in oblast. Toda že Nietzsche sam je poetično pretiraval v slikanju takega človeka, Cankar pa je šel

se bolj v skrajnost in je prikazal na eni strani povsem brezobzirnega, oblastnega in zločinskega Kantorja, na drugi strani pa kot njegovo nasprotje skoro samo klečeplazniške, boječe, hinavske in strahopetne tipe. Izjema je Maks, ki pa mora zato pasti pod Kantorjevimi streli.

Kantorja je igral Franc Mahnič in to tako, da se bomo njegovega lika še dolgo spominjali. Znal je izraziti tako v maski kot v obnašanju in glasu tako podobo Kantorja, kot si ga je mogel Cankar le želeti. Marsikak igravec je v Kantorjevi vlogi rad pretiraval v grobosti, Mahnič pa je znal dati svojemu liku tudi tragično potezo. Njegov nadčlovek se je pokazal tak, kot je v resnici — namreč navaden človek, gnan le od pohlepa po bogastvu in denarju, a vendarle toda izpostavljen človeškemu občutku kesanja, strahu, jeze in omahovanja. Če je Kantor sploh verjeten kot človeški tip, ga je takega prikazal Mahnič. Naj pristavimo, da je bila Mahničeva igra presenetljivo zrela, učinkovita in pretehtana, tako v maski kot v kretnji in besedi.

Njegovo ženo Hano je prepričljivo in zelo plastično zaigrala Ivana Placer. Zнала ji je dati značaj gospodinje, ki se sicer moža boji, a vendarle najde toliko poguma, da ne pritrjuje njegovim zločinom, ampak jih obsoja. Barbara Bavdaž je prav tako dobro zaigrala njuno hčerko Francko. Nečakinjo Nino je igrala Ivana Suhadolc naravnost pretresljivo, s pravo mero otročjosti in tragičnosti. Morda še za spoznanje preveč v prvem smislu. Ivan Peterlin kot Maks Krmec je bil igravsko odličen, oblikoval

(Dalje na 12. str.)

Z Goriškega

Peč

SILVI V SLOVO

Milo so peli zvonovi v božično noč, Vipava je tišje šumela v strugi, temni bori po kraškem bregu so peli otožno melodijo. Tudi ljudje, ki so hiteli k polnočnici, so nosili v srcih boleč spomin na veselo in pristrčno prijazno Silvo Cijanovo, ki nas je ob koncu leta zapustila za vedno.

Vsa soseska rupensko-pečanske fare je spoštovala 33-dekle, ki je v naši skupnosti dosti pomenila za verski in narodnostni razvoj. Najbolj jo bo pa pogrešal cerkveni pevski zbor, pri katerem je Silva živo sodelovala. Bila je vzgled vernega in slovenskega dekleta, ki se ne utaplja v blatu modernega uživanja, ampak se zaveda očetne kulture in materine besede. Iz nje je kipela občutena pesem pri vajah, na koru, v veseli družbi, pa tudi na njivi in na domačem borjaču.

Na zadnji poti so je spremljali številni domačini in ves pevski zbor, ki ji je pel pod Klanjščkovim vodstvom v slovo in večer spomin. Užaloščen družini in sorodnikom izražamo občuteno sožalje ob tem bridkem trenutku.

V torek smo pokopali 69-letnega soseda Andreja Ožbota. Skoro vse svoje življenje je delal v tržiški ladjedelnici kot električni varilec, kjer so ga zaradi njegovih sposobnosti zelo cenili. V mladih letih je bil zelo delaven pri prosvetnih društvih, posebno pri mirenski godbi. Pomagal je tudi pri ustanovitvi Goriške nabavne in prodajne zadruga, kjer je bil dolgo let delaven odbornik.

**UMRLA JE GOPA KRIZNIČEVA
V KANALU**

V Kanalu ob Soči je 4. decembra 1969 na svoj rojstni in godovni dan dotrpela gopa Barbara Križničeva iz družine gostilničarjev-hotelirjev. Bila je prizadevna, blaga gopa, ki se je, že vdova morala po nesorazmerni nacionalizaciji velikega premoženja z družinico umakniti v druge prostore in se do smrti boriti za borni življenjski obstoj.

Po lastni podjetnosti in pridnosti Križničevih je na kanalskem trgu zraslo osrednje gostišče, pozneje hotel »Soča«, naslonjen na ohranjeni torion, nekdanj obrambni stolp, na vogalu sedanjega poslopja. Zraven gostilne je bila mesnica in zadaj še takoimenovani štalon, kjer so se na potu v Gorico ali v Tolmin-Bovec ustavljali posoški furmani in poštni kočije, da so izmenjali konjsko vprego. Po zadnji vojni so iz tega štalona preuredili prosvetno in kino dvorano. Rajni gospodar Vladimir Križnič je bil v letih narodno ogroženega Kanala pod takratno italijansko fašistično vladavino med prvimi veljaki, ki so se zatekli k samoobrambi, v začetku v posojilnici in kmetijskem društvu, v čitalnici, v zborih, pozneje v pasivni odpor s tajnim delovanjem. S pok. Venceslavom Boletom, tedanjim dekanom, leposlovcem, sta zaorala marsikatero brazdo na kulturnem polju.

Neuklonjena, samozavestna vdova Barbara Križnič je do zadnjega boguvdano prenašala grenko usodo; prejemale je neznatno socialno podporo. Zapustila je hčerko Jožico z dvema otročičema in zeta J. Draščeka.

Hčerki in sorodnikom tudi naše iskreno sožalje.

I. z.

S seje Slovenske skupnosti

Izredna seja Sveta SLOVENSKE SKUPNOSTI, ki je bila v ponedeljek, 29. decembra, je bila skoraj v celoti posvečena preveritvi sporazuma s strankami leve sredine, ki se nanaša na tržaško občino. Na začetku seje so se člani Sveta z enominutnim molkom poklonili spominu dr. Jožeta Dekleve.

Politični tajnik dr. Štoka je nato poročal o razgovorih, ki so se pričeli že pred nekaj meseci. Predvsem pa se je zaustavil pri točkah sporazuma, ki pobliže obravnavajo slovenske zahteve.

Svet je z zadovoljstvom ugotovil, da je občinska uprava — na podlagi sporazuma — uresničila zahtevo SLOVENSKE SKUPNOSTI, da se postavijo dvojezične table. V prvem razdobju so bile nameščene tri take table, v prihodnjem letu pa jih bodo — tako predvideva postavka v preverjenem sporazumu — namestili še v drugih krajih. Dr. Štoka je pojasnil, da je moralo odposlanstvo, ki se je udeležilo pogajanj, premostiti odpor nekaterih partnerjev, ki so nasprotovali namestitvi dvojezičnih napisov. Uspeh SLO-

uredila vprašanje zaposlitve nameščencev z znanjem slovenščine. SLOVENSKA SKUPNOST je zahtevala, da se sprejmejo v službo v vseh uradih, ki imajo stike s Slovenci, in na naših šolah, nameščenci, ki popolnoma obvladajo slovenski jezik.

Svet je nato podrobno razpravljal o uместnosti, da občinski svetovalec SLOVENSKE SKUPNOSTI vstopi v občinski odbor. Med diskusijo, v katero so posegli skoraj vsi člani Sveta, je prišlo do izraza zadovoljstvo, da bo prvič v povojni zgodovini vstopil v občinski svet Slovenec, ki je bil izvoljen na slovenski listi. Svet je odobril dosedanje delo odposlanstva, ki se je udeležilo pogajanj, in mu zaupal nalogo, da pogajanja tudi zaključí.

—o—

Novice po svetu

Od 1. januarja naprej veljajo obmejne izkaznice za neomejen čas bivanja v Jugoslaviji ali Italiji.

Pet izraelskih bojnih čolnov, ki so »pobegnili« iz Cherbourga, je 31. dec. zvečer srečno pristalo v pristanu v Hajfi. Posadke so bile v civilu.

Uprava openskega tramvaja je znatno zvišala mesečne tarife.

Z novim letom se je zvišala cena nekaterim vrstam cigaret, cigar in tobaka v Italiji. Določene vrste cigaret zmanjkuje, enako soli.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

V OCENO SMO PREJELI:

»Knjiga 69«, št. 10-11. Izdaja Odbor za založništvo in knjigotrštvo pri Gospodarski zbornici SRS.

»Prostor in čas«, revija za kulturna in družbena vprašanja. Št. 9-10, leto I.

»Jadranski koledar 1970«, izdalo Založništvo tržaškega tiska. Tiskala tiskarna »Graphis« v Trstu. Uredil Jože Koren.

Glas »Korotana«, št. 3, Dunaj, leto 1969.

Gojko Stanič: »Komunisti včeraj, danes, jutri«, založilo ČZP »Komunist«, Ljubljana.

Vse te publikacije je dobiti tudi v Tržaški knjigarni.

Motiv iz Beneške Slovenie

VENSKE SKUPNOSTI je tem večji, ker je brez vsakršne pomoči izsilila zagotovitev, da bodo postavili dvojezične table o ostalih krajih že v prihodnjem.

Važna postavka preverjenega sporazuma ki zadeva slovensko manjšino, je določilo, da bo občinska uprava do konca aprila 1970

ZAHVALA

Ob smrti naše predrage matere, stare matere in prababice

ROZALIJE VUK

ki smo jo položili k večnemu počitku, dne 4. t. m., se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so nam ob žalostnih trenutkih stali ob strani, z nami sočustvovali in s svojo udeležbo pri pogrebu počastili pokojničin spomin. Posebno zahvalo izrekamo župniku g. Gašperju Rudolfu, ki je opravil pogrebni obred in rajni spregovoril lepe poslovilne besede, in pevskemu zboru za občuteno petje.

Zalujoči sin Marjan, hčere Zala, Mila, Jela, Zofka in Mirjam z družinami, vnuki in pravnuki.

Miren pri Gorici, 8. januarja 1970.

Zakaj v odločilnem trenutku slovenski športniki razočarajo?

Zdaj v začetku novega leta je morda prav, če malo pretresemo tudi slovensko športno življenje, zlasti s stališča slovenske športne javnosti, tudi tržaške, ki doživlja zadnje čase razočaranje za razočaranjem.

Ozrmo se najprej na zimske športe. Slovenski dnevniki so nam pol leta oznanjali, kako uspešno trenirajo slovenski skakalci na umetnih skakalnicah na Češkoslovaškem. Na preizkusni tekmi je eden izmed njih premagal celo slavnega Raška. Ko pa je šlo na božično-novoletni turneji v Oberstdorfu in drugje zares, pa so popolnoma odpovedali in najboljši je šele tam nekje okrog 30. mesta. Celo Madžari, ki nimajo nikake tradicije v smučarskih skokih (in tudi ne gora), so bili boljši (Geller), med tem ko spadamo Slovenci med narode z najdaljšo skakalno tradicijo in razpolagamo z izredno velikim številom skakalnic vseh vrst, od velikank do »vaških« skakalnic, na katerih se vežba mladina. Vsaj na dosedanjih letošnjih mednarodnih skakalnih tekmah so slovenski skakalci odpovedali tako zelo, da nihče ne upa tega niti opravičevati.

V alpskih disciplinah se že desetletja Slovenci ne premaknemo naprej, pač pa počasi lezemo zmeraj bolj proti repu. V tem pogledu sploh ne štejemo nič več in nas tudi ni več mogoče prištevati med alpske narode. Daleč za seboj so nas pustili ne le najboljši Francozi, Avstrijci, Italijani in drugi, ampak celo Švedje, Norvežani, Čehi, Poljaki, Angleži, Bolgari, Španci in Avstralci, torej tudi taki narodi, kjer alpsko smučanje sploh nima tradicije.

Medtem ko so italijanski tekmovalci v tekih med najboljšimi na svetu, ne pomenimo Slovenci v teh disciplinah nič. Na vseh tekmah, celo na domačih terenih, so slovenski tekači vedno med zadnjimi.

V hokeju je zlasti letos Slovenija odločilno nazadovala. »Jesenice« niso dobile letos še niti ene tekme s svojim nekdanjim večnim rivalom, celovškim moštvom KAC. Prav tako je jugoslovanska reprezentanca letos redno poražena od Romunov, katerim je bila pred nekaj leti in še lani enakovredna. Ljubljanska »Olimpija«, ki razpolaga s sijajnim ledenim stadionom kakor malokatero moštvo v Evropi, zadnji čas redno izgubi z zagrebškim »Medveščakom«, ki sploh nima pokrite ledene ploskve; »Jesenice« se vsaj lahko izgovarjajo, da nimajo ledene dvorane. Toda njihovi porazi na lastnem igrišču skoro z vsemi tujimi moštvami in celo s tako šibkim italijanskim moštvom, kot je »Bolzano«, le nimajo opravičila. Visoke zmage nad šibkimi nasprotniki v jugoslovanskem prvenstvu, npr. nad beograjskim »Partizanom«, »Jesenicam« in »Olimpiji« pač ne bodo prenesle časti in slave, pa tudi ne mednarodnega ugleda. Na mladinskem svetovnem prvenstvu v skupini B doživlja jugoslovanska reprezentanca visoke poraze (celo 20:0!). Ljubitelji hokejskega športa, ki je bil v Sloveniji vedno zelo priljubljen, se lahko tudi pripravijo na to — sodeč po dosedanjih rezultatih — da bo jugoslovanska reprezentanca, ki jo sestavljajo, kot znano, razen dveh, treh izjem slovenski hokejisti, letos na svetovnem prvenstvu skupine B v Romuniji pristala nekje na repu in bo morala v skupino C, med najslabše.

V nogometu je imela Slovenija pred vojno dve dobri moštvi, »Ilirijo« in »Primorje«, medtem ko zdaj le »Maribor« kolikor toliko rešuje čast slovenskega nogometa, ljubljanska »Olimpija«

pa je trenutno eden najresnejših kandidatov za izpad iz prve lige. Kakšne razmere vladajo pri njej, je razvidno iz sramotne afere s poskusom podkupovanja v Sarajevu s strani enega njenih najvažnejših funkcionarjev, kar je vrglo sramoto na ves slovenski šport, ki se takih nemoralnih, »balkanskih« metod dozdej ni posluževal. Pri tem je pripomniti, da sestavljajo moštvi »Olimpije« in »Maribora« po veliki večini igralci z juga, kakor da bi Slovenci sploh ne znali več igrati nogometa.

Celo košarka, kjer je »Olimpija« zdaj trenutno eno najboljših moštev v državi in je lahko imela do poraza z »Radničkim« v Skopju, upanje, da bo zmagala v letošnjem prvenstvu, ne daje pravih zadoščenj, kajti vsakdo ve, da je pri »Olimpiji« le Daneu tisti, ki dela čudeže. Poleg tega ima »Olimpija« čudno navado, da skoro redno razočara v mednarodnih tekmah na tujem terenu, tudi kadar velja za favorita.

Naj zadostuje, če se dotaknemo samo še lahke atletike. Jugoslovanska lahka atletika v celoti in slovenska še posebej že dolga leta ne pomenita v mednarodnem merilu nič. Celo na balkanskih igrah capljata za Romuni in Bolgari. Sodeč po rezultatih bi moral človek misliti, da pri Slovencih in pri Jugoslovanih sploh ni pravih lahkoatletskih talentov ali pa ne veselja za lahko atletiko.

V resnici pa je drugače. Tudenti so, ne le v lahki atletiki, ampak tudi v drugih športih. Lahko celo trdimo, da je malokateri narod tako talentiran za šport kot slovenski in sorazmerno s številom prebivavstva je šport v Sloveniji zelo močno razvit, tako da že danes lahko označimo Slovence za športni narod. Tudi uspehi ne izostajajo, tam kjer se trenerji in športniki z ljubeznijo lotevajo dela, kot npr. v telovadbi (Cerar!) in v alpinizmu, kjer je slovenska odprava letos spet zavzela enega od vrhov Himalaje. Krivda mora biti torej nekje drugje — in prav to je namen našega razmišljanja, da bi skušali ugotoviti, kje. Po našem mnenju je iskati krivdo v naslednjih pojavih:

1. Slovenski šport je premalo avtonomen, tako, da odločajo v veliki meri o njem športna središča v Beogradu, ki ne poznajo športnih razmer v Sloveniji. To velja celo za zimske športe Slovenski športni funkcionarji vse to preveč pasivno prenašajo. Medtem ko je bila izvedena v državni ureditvi in v gospodarstvu obsežna organizacija v smislu samoupravljanja, je ostalo v športu vse po starem in reforme se športa sploh niso dotaknile.

2. Slovenski športniki ne čutijo prave moralne odgovornosti na mednarodnih tekmovanjih. Ne zavedajo se, da tekmujejo ne le zase, ampak tudi za svoj narod in svojo državo in da s svojimi zmagami večajo njun ugled v športnem svetu in tudi v drugih pogledih, kajti športne zmage so vedno učinkovita propaganda za vsak narod in vsako državo, ker jima pridobivajo mednarodne simpatije. Imamo pa občutek, da slovenski tekmovalci odpovedo v odločilnih trenutkih prav zato, ker se te odgovornosti ne zavedajo, ali pa so brezbržni do nje. Manjka jim športne morale, kot pravimo temu.

3. Mogoče manjka ljudi, ki bi znali moralizirati slovensko športno življenje, mu dati strunje in samostojnejšo organizacijo ter vnesti vanj več navdušenja in zanosa. Daneuov in trenerjev, kot ga ima Cerar, bi moralo biti več. Slovenski šport bi se moral zgledovati tudi po slovenskem planinstvu.

4. V raznih slovenskih športnih panogah, npr. v skakalnem športu, v hokeju, v smučarskih tekih, v lahki atletiki, v plavanju, bi morali najeti vsaj za nekaj let odlične tuje trenerje in jih dobro plačati. Brez tega ne bo šlo, ker če ni prave tehnike, tudi talenti in dobra volja ne zaležejo. Nesmiselno je varčevanje v tem pogledu, če pa se izda mnogo več za potovanja na tekmovanja na tujem, ki prinašajo slovenskemu športu sama razočaranja. Znano je, da se je svoj čas slavni švedski hokejist Johanson-Tumba ponudil, da bi treniral slovenske hokejiste, a njegova ponudba ni bila sprejeta. Italijani so pred leti najeli dobrega švedskega trenerja za smučarske teke in danes so italijanski tekmovalci boljši celo od švedskih.

5. Potrebno je sistematično odkrivati športne talente in jim dati možnost, da se razvijejo. V tem pogledu vlada danes v Sloveniji strahotno zapravljane in zanemarjanje talentov. Niti najboljši se ne morejo razviti. Že mnogokrat so ljudje, ki jim gre za uspeh in ugled slovenskega športa, opozorili na ta problem, a dozdevno zaman. Tako npr. skoro ni naroda, ki bi imel toliko in tako odlične talente za smučarske skoke kot Slovenci, in že dolgo smo priča pojavu, da slovenski skakalci — mladinci z lahkoto zmagujejo na tekmah v tujini. Ko pa postanejo polnoletni, se znajdejo daleč zadaj za svojimi nekdanjimi tujimi tekmeči, ker se nihče ni potrudil, da bi bil razvil njihov talent in jim dal dovolj tehničnega športnega znanja. Telesno vzgojo v šolah bi morali izboljšati in tako v šolah kot v klubih sistematično odkrivati nove talente ter jim dati vso možnost, da se razvijejo, tudi s športno-moralno vzgojo.

6. Slovenskemu športu primanjkuje merjenja sil s tujim športom. Ker je športna dejavnost centralizirana, pride sorazmerno malo slovenskih tekmovalcev (razen v zimskih športih) v državne reprezentance in tako ostaja slovenski šport v glavnem zaprt v jugoslovanski okvir, v

(Dalje na 11. strani)

Sodobno kmetijstvo

Progenotestiranje bikov rjave pasme

Medtem ko so nekoč za določanje lastnosti bikov proučevali proizvodnost mater in bližnjih sorodnikov, pa se dandanes čedalje bolj uveljavlja ocenjevanje dednih osnov hčera. Za genetski napredek je zlasti pri osemenjevanju pomembno prenašanje dednih osnov od očeta na potomstvo. Te določamo s progenim testom (progeny test). Ocenitev dednih lastnosti bika na podlagi progenotestiranja ni ravno lahek postopek. Je pa to najzanesljivejši način za ocenjevanje plemenske vrednosti bikov. Nekatero lastnosti kot rastnost in klavnost pa določimo z neposrednim testom (performance test).

Progenotestiranje bi brez umetnega osemenjevanja težko izvajali, saj nam slednje omogoča nadzorovanje mnogo večjega števila potomcev kot pri navadnem osemenjevanju. V ZDA ocenjujejo lastnosti 500 bikov s pomočjo progenotestiranja. Zanimiva je ugotovitev, da je samo šetrina bikov primerne za osemenjevanje. Ostale tri četrtine so izločili iz selekcije. Tega ne bi mogli nikoli storiti, ko bi se posluževali navadnega ose-

menjevanja, pri katerem je ugotovitev dednih sposobnosti bikov mnogo počasnejša in težavnejša.

Pri kravah, ki so jih osemenili po predhodnem progenitestiranju bikov, je bilo mogoče doseči že v delu populacije izboljšanje dveh ali treh lastnosti. Seveda vseh lastnosti ni mogoče izboljšati pri eni dedni vrsti.

Ne smemo pa pozabiti, da je umetno osemenjevanje lahko tudi dvorezno sredstvo. Dobre rezultate je moč doseči le s primernim selekcijskim programom.

KDAJ DAJE UMETNO OSEMENJEVANJE SLABE REZULTATE?

Umetno osemenjevanje povzroča lahko tudi negativne posledice v sledečih primerih:

1. Ko uporabljamo seme bikov, ki so potomci sicer znanih bikov, toda katerih lastnosti niso do kraja proučili. To se pogosto dogaja v krajih, kjer ni še razširjeno progenotestiranje in tam, kjer se poslužujejo bikov samo na podlagi njihovega genetskega izvora. To se je praviloma dogajalo do nedavnega v Italiji. Dosedaj so torej bili lahko prispevali k izboljšanju dednih lastnosti, lahko pa so povzročali — ker niso torej poznali njihove resnične plemenske vrednosti — tudi poslabšanje lastnosti potomcev.

Pogostokrat je prihajalo do izboljšanja nekaterih lastnosti in do poslabšanja drugih.

2. Ko se progenotestiranje izvaja na premajhnem številu bikov.

3. Ko izbirajo krave za osemenjevanje samo na podlagi količine mleka.

4. Ko plemensko vrednost nekega bika ocenjujejo samo v enem hlevu. V tem primeru utegne določeno okolje tudi prikriti nekatere negativne lastnosti, ki se pozneje pojavijo v drugačnem okolju.

KDAJ DAJE UMETNO OSEMENJEVANJE DOBRE REZULTATE?

Umetno osemenjevanje daje dobre rezultate takrat, ko ima bik dobre potomce v različnih krajih z drugačnim okoljem. Če je bilo progenotestiranje v redu opravljeno, znaša izboljšanje genetskih lastnosti tudi 1,5-2 odst. na leto, kar je dvakrat več kot pri navadnem osemenjevanju. Vsekakor pa morajo biti biki potomci preizkušenih bikov.

V okviru selekcijskega programa proučujejo dandanes mimo količine mleka tudi delež beljakovin, molznosti, morfološke značilnosti, posebne vime. Proizvodnost mesa določajo s posebnim testom, tim. performance testom, ki pa je težavnejši.

CILJI SELEKCIJE

Po današnjih tržnih razmerah in predvidenem razvoju tržišča v bližnji bodočnosti sodimo, da je populacijo treba izboljševati glede količine mleka. Pri tem je treba posebno pozornost posvečati konstantnemu odstotku tolašče, ter molznosti in lastnosti za proizvodnjo mesa. Druge lastnosti, zlasti plodnost in telesne oblike, pa bi morali spremljati vzporedno. Pri opisanih razmerah pripisujemo gospodarsko pomembnim lastnostim naslednji relativni gospodarski pomen: količina mleka z visokim in konstantnim odstotkom tolašče 50 odst., molznost 10 odst. in proizvodnja mesa 40 odst.

Prejeli smo: BOŽIČ NA RADIU

Mnogo ljudi je prebilo božične dni tudi ob radijskih aparatih. Seveda jih je posebej zanimal spored naše tržaške radijske postaje, ki ima posebno poslanstvo ravno ob takih praznikih, saj druge slovenske radijske postaje nimajo božičnih sporedov, ker praznikov uradno ne priznajo. Radio Trst A posluša te dni zato veliko zaledje.

Kako je tedaj izpolnila naša radijska postaja božično poslanstvo?

V splošnem je treba reči, da je bila posvečena velika skrb oddajam. Posebno božičnih pesmi smo slišali zelo veliko, čeprav ne prav novih. Vtis pa smo imeli, da se je bolj posrečil spored na večer svetlega dne kot pa na vilijo. Na vilijo smo čakali več toplote, več iskrenosti, nekaj kar je bolj povezano z našimi domovi in razpoloženjem v njih. Intevjuji so bili sicer zanimivi, vendar ne za božični večer.

Čeprav so bile pesmi na sveti dan zvečer različnih, ne samo slovenskih skladateljev, je pa naredilo sodelovanje domačih pesnikov in pisateljev, ki so nalašč za to priliko napisali prispevke, večer mnogo bolj domač. Lahko bi rekli, da je ta spored ugajal in odgovaljal božičnemu razpoloženju.

Prijetn in lep je bil prenos polnočnice iz župne cerkve v Bazovici, čeprav morda petje ni prišlo do polnega izraza. Prav tako je bil lep prenos sv. maše iz Rojana na sveti dan.

Ne zdi pa se posrečena folklorna oddaja na sveti dan dopoldne. Res, da so lahko zapiski in posnetki starih pesmi po Beneški Sloveniji in Reziji folklorno zanimivi, a to predvsem za preučevalce narodopisja. Postaja pa je za mnogo različnih poslušavcev, zato je tak spored zelo ozek in ga ne kaže uvrstiti na tako slovesni praznični dan, ko poslušajo postajo širok krog ljudi. To bi prej kakšni ljubitelji teh zapiskov lahko poslušali v svojih pisarnah za preučevanje; oddaja takega petja in razlaga pa odraža kljub vsemu v takem času neko revnost.

Tudi silvestrov spored je bil vesel, saj je pisal zanj besedilo Danilo Lovrečič. Njegovo besedilo je duhovito in je posejano z iskricami posrečenih dovtipov. Ali skromnost je bila spet v izvedbi. »Našo gospo« zelo radi poslušamo in so njene točke res vesele, toda morala je igrati tudi vse druge prizore z — napovedovavcem. Včasih smo poslušali varieteje na tej postaji. V njih je nastopalo kakih deset igravcev, če se ne motimo. Letos so izvedbo skrčili na enega samega igravca. Prepričani smo, da bi igralci tudi zastopali igrati, če postaja nima denarja.

To je nekaj pripomb, še živih, ki so se rodile ob poslušanju postaje. Napisane so ne zaradi kritike, ampak zato, da bi morda služile prihodnje leto pri sestavi sporeda.

Zakaj v odločilnem trenutku slovenski športniki razočarajo?

(Nadaljevanje z 10. strani)

katerem se lahko razvija, če se sploh razvija, samo enostransko. Lahke zmage nad nasprotniki z juga, npr. v hokeju ali alpskem smučanju, slovenski šport samo uspravajo, ne pa vzpodbujajo in ga izzivajo h kvalitetnejšim dosežkom. Slovenski šport bi se moral na stežaj odpreti evropskemu športu in po prvi krizi bi nastopilo odločno izboljšanje. V njem bi zavel nov, bolj svež duh.

7. Ni mogoče zanikati, da slovenske občine finančno veliko store za razvoj športa, kolikor največ morejo, vendar pa ta finančna sredstva včasih niso pravilno porazdeljena, tako da so nekateri važni množični športi prikrajšani npr. na ljubo nogometu. Na splošno pa se lahko reče, da slovenski šport kot celota le ni deležen s strani države in republike, pa tudi s strani vse javnosti tiste finančne sigurnosti, kot mu je potrebna in kot bi bilo želeli, glede na to, da je ravno šport eno izmed tistih torišč, kjer se lahko neomejeno uveljavijo tudi majhni narodi. Vsaka vas bi morala imeti svoje športno igrišče (ne le za nogomet!), potrebno bi bilo honorarno nastaviti večje število športnih učiteljev, npr. profesorjev za telovadbo, športnih trenerjev, študentov visoke šole za telesno vzgojo, vrhunskih športnikov (če bi s tem ne kršili amaterskih pravil), da bi vadili mladino po mestih in vaseh ter odbirali talente. Študentje ljubljanske visoke šole za telesno vzgojo (pa tudi drugi), bi si na ta način lahko tudi prislužili denar za študij, mladini pa bi bila storjena velikanska usluga. Denar za to bi se moral najti

bodisi iz javnih blagajn bodisi iz zasebnih virov, nabirk itd.

8. In končno tisto, kar ni najmanj važno: ustanoviti bi se moralo močno slovensko čisto avtonomno središče, nekak športni parlament ali osrednji športni možganski center, ki bi vodil vse športno življenje v slovenski republiki in sprejemal najvažnejše odločitve, dajal smernice organiziral splošne športne akcije, nabirke, vzdrževal zveze s tujimi športnimi središči, predlagal osnutke zakonov o športu itd. Posamezne športne zveze so tu brez moči. Ustvariti si morajo skupno središče, ki bo imelo dovolj avtoritete in samoupravne moči odločanja. Slovenski športniki naj bi dobili možnost, da nastopajo v tujini za svoj narod in republiko, ne samo za celotno državo. Tako je npr. smešno poročati z mednarodnih tekem v smučskih skokih alpskih disciplinah itd. samo o »Jugoslovanih«, ko vsak ve, da so vsi tekmovalci Slovenci. Med Slovenci pa nihče ne bo zameril Hrvatom, če bodo poročali z mednarodnih vaterpolskih ali teniških tekem o nastopih »hrvaških športnikov«, saj vsak ve, da so med vaterpolisti in teniški reprezentanti skoraj samo Dalmatinci in Zagrebčani. Vsak narod je pač ponosen na svoje najboljše športnike in nesmiselno mu je jemati to nedolžno zadoščenje in priložnost, da se kot narod uveljavi pred svetovno športno javnostjo.

Zgoraj omenjeni hipotetično slovenski športni center bi lahko veliko storil tudi za naš zamejski slovenski šport, o katerem pa bomo spregovorili v eni prihodnjih števil.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 11. januarja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Haydn: Andante z variacijami v f molu za klavir. Igra Demšar; 11.15 Oddaja za najmlajše: Žarko Petan: »O dečku, ki se ni znal smejeti«, mladinska radijska igra; RO; 11.40 Ringaraja za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Oldrich Danek »Razgovor na večer pred procesom«. Radijska drama; Prevedel Jeza. RO; 17.30 Zborovska glasba; 18.00 Miniaturni koncert; 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.00 Jazzovski kotichek; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Melodije iz filmov in revij; 20.00 Sport; 20.30 Iz slovenske folklorne Reharjeva; Poklici; 21.00 Semnj plošče; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba.

♦ PONEDELJEK, 12. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za srednje šole); 12.00 Trobentač Alpert; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Casamassimov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Obletnica meseca: »50-letnica ustanovitve Društva narodov«; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za srednje šole); 18.50 Zbor »Sot' la nape« iz Ville Santine; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Znane melodije; 20.35 Športna tribuna; 20.35 Sestanek s Fansi; 21.05 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 21.45 Slovenski solisti.

♦ TOREK, 13. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Bednarik: »Pratika«; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 19.10 Karlo Sančin: Srečanja in doživljaji sredi glasbenega sveta; 19.25 Jazz kvintet Jaspar - Thomas; 19.45 Zbor »L. Bratuž«; 20.00 Sport; 20.35 Peragallo: »Izlet na deželo«, opera v 1 dej; Vlad: »Zgodba neke matere«, opera v 1 dej. Orkester in zbor gledališča Verdi. V odmoru (21.05) »Pogled za kulise«.

♦ SREDA, 14. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Brali smo za vas; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo-Safred; 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.50 Koncerti v sodelovanju z deželnimi glasbenimi ustanovami; 19.15 Higijena in zdravje; 19.25 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 19.40 Jazzovski ansambli; 20.00 Sport; 20.35 Simf. koncert; 21.20 Za vašo knjižno polico.

♦ ČETRTEK, 15. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasbivih in krožkih »Društvo Finžgarjev dom na ba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Po druš. Opčinah«; (Sergij Pahor); 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Jevnikar »Slovenščina za Slovence«; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 S. Hristič: Ohridska legenda, suita iz baleta; 19.00 Poje Modugno; 19.10 Simonitičeva: »Pisani balončki« - rad. tednik za najmlajše. 19.40 Motivi, ki vam ugajajo; 20.00 Sport; 20.35 G. F. Luzi »Četrtri igravec«. Rad. drama. Prevedla Komačeva. RO.

♦ PETEK, 16. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.00 Na elektronsko harmoniko igra Bonzani; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Boschettijev trio; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.50 Sodobni slovenski skladatelji; 19.10 Na mejah življenja - F. Lamberti Bocconi: »V velikih višinah«; 19.30 Priljubljene celodije; 20.00 Sport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 15 minut jazz; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 17. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 Operetne melodije. 16.30 Benvenuto Cellini: »Moje življenje«. Prev. in dram. Kalanova; Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu; 16.50 Petja

F. J. * 16 S M R T V POMLADI

»Kaj pravijo?« Sam je čutil, da je vprašanje neumno. Hotel je vprašati, kaj govori o njem, pa ga je bilo sram. A je vedel, da ga je razumela.

»Dostokrat se pogovarjava o tebi,« je rekla.

»Gotovo nič dobrega,« se je nasmehnil, razveseljen.

»Kaj se ve.« Poredno ga je pogledala od strani, pa hitro umaknila oči.

»Povej mi, kaj pravijo mama... o meni... o tem, da me ni doma...«, ga je prevzela nestrpnost. »Jim je žal, da me ni?«

Resno ga je pogledala, tokrat v oči.

»Gotovo jim je žal. Vem, da jim je hudo. Toda tega ne rečejo. Res, mnogokrat se pogovarjava o tebi, skoraj vsak večer, ko ji nesem mleko, še nalašč začnem pogovor o tebi, a vedno govorijo tako, kakor da si jih ti užalil. Čutim, da te imajo radi kakor prej, a da so še hudi nate...«

Tine je molčal.

»Ne jezi se nanje,« je rekla. »Taki so pač. Trdno so verjeli, da boš duhovnik, in zdaj se ne morejo navaditi na misel, da ne boš. S časom ti bodo že odpustili. Mogoče so vsi stari ljudje takšni. Tudi naš oče so strašno trmasti in zagrizeni, če si vtepejo kaj v glavo.«

Čutil je, da bi ga rada potolažila. Ni hotel pokazati, kako ga je zbolelo, zato je dejal:

»Mogoče so res vsi stari tako trmasti, ker se težko ločijo od upov, ki so jih gojili vse življenje.«

»Gotovo bomo tudi mi taki, ko bomo stari,« je rekla.

Te njene besede so ga spravile skoro v dobro voljo.

»Pa ne, da se misliš tudi ti postarati?« se je pošalil.

Zardela je.

»Boš videl, kakšna grda stara baba bom.«

»Tega pa si res ne morem predstavljati.«

Še bolj je zardela. Črez hip je rekla:

»Kaj pa... če bi jih šel sam obiskat... če ne bi čakal, da te mati pokličejo. Mogoče bo čakajo,

da prideš, pa samo nočejo tega pokazati, posebno ne meni, ki nisem domača?«

»Ti jih še premalo poznaš, Kuna. Ne veš, kako težko se odtajajo, če se čutijo užaljene in prizadete. Jaz jih poznam mnogo bolje. Mogoče jih bom obiskal druge počitnice, ko se vrnem iz Ljubljane. Do takrat se jim bo jeza že malo ohrenila, vsaj...«

Sinjina njenih oči, ko se je ozrla v njega, mu je vzbudila občutek, da je povedal nekaj, kar jo je začudilo ali prestrašilo. Prenehal je sredi besede.

Ona pa je devala jabolka, ki so se bila skotalila s kupa, spet nazaj in vprašala:

»Kdaj odideš v Ljubljano?«

»Najbrž že jutri dopoldne.«

Za hip je molčala, sklonjena nad jabolka. Videl je le plave lase, ki so ji silili izpod rute na čelo.

»Torej se danes zadnjič vidiva... hočem reči... tukaj?« je rekla, ko se je spet vzravnila in ga pogledala.

»Najbrž... če te jutri zjutraj ne bo tu.«

»Ne vem. Najbrž me ne bo.«

»Lahko bi prišel tod mimo, ko bom šel na postajo.«

»Težko, če bom mogla jutri priti,« je rekla.

»Ni se ti treba brigati zame, saj imaš drugih brig zadosti. Ali naj pozdravim mater in jim povem, da greš študirat v Ljubljano?«

»Ja, pozdravi jih in jim povej. Bolje je, če vedo in če jim ti poveš kakor kdo drugi.«

Za hip sta oba molčala. Potem pa se je neudno zganila in mu dala roko.

»Zbogom, Tine. Dobro se imej v Ljubljani,« je rekla čudno trdno, kakor da se je prisilila k temu. Stisnil ji je roko in se spet zavedel njene žuljave dlani.

»Zbogom, Kuna. In hvala za vso prijaznost. In za jabolka.«

»Jih hočeš še? Lahko bi jih vzel s seboj v Ljubljano. Na,« je izbirala najlepša in se ozirala, v kaj bi mu jih spravila, ker ni imel pri sebi ničesar in ona tudi ne.

(Dalje)

Dijaška uprizoritev „Kralja na Betajnovi“

(Nadaljevanje z 8. strani)

je moški in hkrati premalo odločen lik, ki je preveč pasiven nasproti Kantorju; ravno zato postane njegova žrtev. Le v glasu je bil Peterlin premalo močan. Nerino Mokor v liku njegovega očeta je tu pa tam nekoliko pretiraval v pijanosti, zlasti v hoji, zelo dober pa je bil v zadnjih prizorih.

Župnik Borisa Pangerca je bil prav dober, mogoče še tu pa tam za spoznanje premalo izrazit, ker se je zdel še nekoliko premlad. Franc Bernot je odigral svojo vlogo odlično. Ingrid Kalan je zelo realistično in pretresljivo podala lik Lužarice, žene revnega delavca. Kljub kratki vlogi je bila celo eden najboljših likov vse uprizoritev.

Dalida in Claudio Villa; 17.20 Dialog - Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do kincerta; 17.45 Ščepec poezije; 18.00 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Moški vokalni oktet »Planika« iz Gorice vodi Valentinčič; 19.10 Theuerschuh »Družinski obzornik«; 19.30 Zabavali vas bodo Faborjev orkester, pevka Lara Sain Paul in skupina »The Beach Boys«; 20.00 Sport; 20.50 Nenavadne zgodbe »Skrivnostna gospa Piper«. Napisal Marodič. RO.

ritve. Tudi Peter Švagelj kot sodnik, Marino Benedetič kot adjunkt, Miran Skrab kot Koprivec in drugi bi bili težko zaigrani bolje, kot so. Vsi so bili izraziti; to velja tudi za kmete v zadnjem prizoru, ki so jih podali s pravo metro realizma in satire Martin Breclj, Andrej Petkovšek in Ferdinand Mikac. Simpatično je, da niso pretiravali v grotesknost.

Vsi skupaj so oživeli to Cankarjevo delo tako, da so mu dali kljub rahli vsebinski zastarelosti nov čar. Prepričani smo, da imajo nekateri teh mladih igravcev tak oderski talent, da bi bilo škoda, če bi šel v izgubo. Želimo si, da bi mogli vso skupino še večkrat videti na odru v skupni igri, in smo ji iskreno hvaležni za užitek, ki nam ga je tokrat ustvarila. Enako priznanje si zasluži režiser Jože Peterlin. Ustvaril je s tako mladimi in neizkušeni igravci uprizoritev, ki je bila lepo doživljaj tudi za gledališke sladokusce. Posebno skrb je posvetil tudi Cankarjevi besedi, ki je zvenela v izvorni lepoti. Tudi scenarija je bila popolnoma funkcionalna in v skladu s predstavo. Želeti je, da bi dijaki to igro še večkrat ponovili, tudi na okoliških odrih